

Marjo Wredfors

TYÖELÄMÄÄN VALMENTAUTUMISEN
ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN
Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja
kuntouttava opetus ja ohjaus

Kuntoutuksen koulutusohjelma

Ylempi AMK

2013

TYÖELÄMÄÄN VALMENTAUTUMISEN ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus

Wredfors, Marjo
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuntoutuksen koulutusohjelma, yamk
Lokakuu 2013
Ohjaaja: Sallinen, Merja
Sivumäärä: 33
Liitteitä: 7

Asiasanat: ammatillinen erityisoppilaitos, ICF, näkövammainen, toiminnanohjaus

Keskuspuiston ammattiopisto on ORTON Invalidisäätiön ylläpitämä ammatillinen erityisoppilaitos ja erityisopetuksen kehittämiskeskus, joka tarjoaa muun muassa työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus -koulutusta (valmentava 2). Koulutuksen tavoitteena on antaa valmiuksia, joiden avulla opiskelija selviytyy jokapäiväisessä elämässä ja työpaikalla sijoittuen mahdollisimman itsenäiseen työtehtävään.

Opinnäytetyön tarkoitus on kehittää työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus (monivammaiset näkövammaiset) -tiimin kanssa työelämään valmentautumisen arviointilomakkeita. Arviointilomakkeet liitetään Keskuspuiston ammattiopiston Verkkoeräjä-oppimisympäristöön, josta ne ovat saavutettavissa esteettömästi myös näkövammaisten tietoteknisillä apuvälineillä. Opinnäytetyön menetelmänä käytetään Engeströmin kehittävän työntutkimuksen ekspansiivisen oppimisen sykliä.

Webropol-kyselylomakkeella selvitettiin Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2 työntekijöiden mielipiteitä käytössä olevista lomakkeista ja kehittämistarpeista. Kyselyyn vastasi 10 työntekijää. Työntekijöillä oli paljon erilaisia lomakkeita ja metodeja käytössä: muun muassa Keskuspuiston ammattiopiston oma lomakkeisto, VAVA-hankkeen materiaali ja AAPEP-arviointiasteikko. Työntekijöiden mukaan arviointilomakkeen tulisi olla selkeä, muokattavissa oleva sekä helppo ja nopea täyttää.

Uusien arviointilomakkeiden kehittämisessä hyödynnettiin toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälistä luokitusta (ICF) ja toiminnanohjauksen teoriaa jaettuna osa-alueisiin aloitteellisuus, käyttäytymisen ehkäisy, vaihtaminen, suunnittelu, organisointikyky, itsetarkkailu, tunteiden säätely ja työmuisti.

Verkkoeräjä-oppimisympäristöön luotiin Työelämän valmiudet -opintokokonaisuus, josta kehitetyt lomakkeet ovat otettavissa ja sinne palautettavissa. Arviointilomakkeisto otetaan käyttöön syyslukukaudella 2013 ja sitä juurrutetaan lukuvuoden 2013–2014 aikana aluksi valmentava 2 -ryhmien sisällä ja mahdollisesti jatkossa laajemminkin oppilaitoksessa.

DEVELOPING THE EVALUATION OF TRAINING FOR WORK

Training preparing students for work and independent living

Wredfors, Marjo

Satakunta University of Applied Sciences

Master's Degree Programme in Rehabilitation

October 2013

Supervisor: Sallinen, Merja

Number of pages: 33

Appendices: 7

Key words: vocational special education institution, ICF, visual impairment, executive functions

Keskuspuisto Vocational College is a vocational special education institution and development centre, which is maintained by the ORTON Foundation. It provides, e.g. training for independent living and rehabilitating teaching and counselling education (Preparatory education 2). Preparatory education 2 aims at providing each individual student with the knowledge and skills they need in everyday life and independent work.

The purpose of the thesis was to develop evaluation forms for work training. These forms were developed in co-operation with the Rehabilitating Teaching and Counselling Team (members with multiple disabilities and visual impairments). The forms will be available on the online learning environment Verkkoveräjä, where they can easily be accessed and returned with visual implements.

The thesis was carried out by using Engeström's approach for developing work with the expansive learning cycle. A Webropol questionnaire was used to collect the opinions of the workers in Preparatory education 2 on the existing forms and development needs. The questionnaire was answered by ten persons. The workers used a variety of forms and evaluation methods, e.g. the Vocational College's own forms, the material from a project and an evaluation scale. In the workers' opinion the evaluation form should be clear, modifiable and easy and quick to fill in.

Different models were used to develop new forms. The forms were based on the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) and the Theory of Executive Functions. The Executive Functions Theory was divided into the following components: initiative, prevention of behaviour, organization ability, self-monitoring, emotional control and working memory.

A study unit called Employment Market Skills was created for the online learning environment Verkkoveräjä, where the forms can easily be accessed and returned. The evaluation forms will be introduced in the autumn 2013 and they will be first used during the academic year 2013–2014 in Preparatory education 2 classes and possibly more widely in the vocational college later on.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	7
3	MENETELMÄ.....	7
4	PROSESSI.....	11
5	TULOKSET	14
5.1	Webropol-kysely.....	14
5.1.1	Keskuspuiston ammattiopistossa käytössä olevat työelämään valmentautumisen arviointimenetelmät.....	15
5.1.2	Hyvän arviointilomakkeen kriteerit.....	17
5.2	Uuden lomakkeiston kehittäminen	18
5.2.1	Opiskelijan itsearviointi -lomake	18
5.2.2	ICF-luokitus ja Työntekijä arvioi -lomake	19
5.2.3	Toiminnanohjaus työelämään valmentautumisessa -lomake	20
5.3	Saavutettavuus, käytettävyys ja selkokieli verkko-oppimisympäristössä	24
5.4	Artikkeli opinnäytetyön prosessista.....	26
6	POHDINTA.....	27
6.1	Kehittämistyön luotettavuus ja käytettävyys	27
6.2	Kehittämistyöprosessin arviointi	29
	LÄHTEET	32
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomessa on seitsemän ammatillista erityisoppilaitosta, joista ORTON Invalidisäätiön Keskuspuiston ammattiopisto on yksi. Ammatillinen erityisopetus on suunnattu opiskelijoille, jotka tarvitsevat opinnoissaan ja jatkosijoittumisessaan erityistä tukea. Tuen tarve voi olla esimerkiksi vammaisuudesta, oppimisvaikeuksista tai fyysisistä sairauksista johtuva. Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikka sijaitsee Espoon Leppävaarassa ja tarjoaa monipuolista ammatillista kuntoutusta ja koulutusta sekä asiantuntijapalveluita muun muassa näkövammaisille henkilöille sekä muille erityisryhmille.

Keskuspuiston ammattiopiston tarjoamana valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus perustuu ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin 630/98 ja asetukseen 811/98. Vammaisten opiskelijoiden työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus määritellään seuraavasti:

Jos opiskelijan ei vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista siirtyä ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen, valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen laajuus on vähintään 40 ja enintään 120 opintoviikkoa. Koulutuksen tavoitteena on tällöin valmentaa ja kuntouttaa työhön ja itsenäiseen elämään. (9.12.1999/1139.)

Vammaisten opiskelijoiden työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus tukee erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita kohti itsenäistä elämää luoden hyvän elämän edellytyksiä sekä tavoitellen työllistymistä. Työelämän valmiudet on tärkeä osa työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan opintoja. Opintojen alusta lähtien HOJKS-palavereissa (henkilökohtainen opintojen järjestämistä koskeva suunnitelma) keskustellaan yhdessä opiskelijan ja hänen verkostonsa kanssa muun muassa työhön ja itsenäiseen elämään liittyvistä asioista. Työelämään valmentautumisen jaksoilla harjoitellaan työelämän pelisääntöjä ja etsitään opiskelijan taidoille sopivia ja mielekkäitä työtehtäviä. Tarkoituksena on, että opintojen päätyttyä opiskelijalle on löytynyt työtehtävä, jota hän pystyy tekemään mahdollisimman itsenäisesti.

Työelämävalmiudet ja työelämään valmentautuminen -opintokokonaisuuden tavoitteet on määritelty Keskuspuiston ammattiopiston opetussuunnitelmassa:

Opiskelija hankkii työelämävalmiuksia tutustumalla erilaisiin työtoimintoihin ja löytää omien edellytystensä mukaisia työtehtäviä, tapoja tehdä työtä sekä soveltuvan työpaikan. Hän työskentelee aidossa työympäristössä valmentautuen työtehtävien suorittamiseen ja työelämään. Opiskelija osaa toimia työyhteisön toimintaohjeiden mukaisesti. Hän hyödyntää tarpeittensa mukaisia tukimuotoja työllistymisessään. (Oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma, Keskuspuiston ammattiopisto 2010.)

Opinnäytetyön tarkoitus on yhdessä valmentava 2 (monivammaiset näkövammaiset) -tiimin kanssa kehittää työelämään valmentautumisen arviointia. Arviointi sisältää sekä opiskelijan itsearviointin että työntekijän arvion opiskelijasta ja työelämään valmentautumisen toiminnanohjauksen arvioinnin.

Maailman terveysjärjestön (WHO) suosituksen mukaan näkövammaisuus voidaan jakaa viiteen luokkaan: 1. heikkonäköinen, 2. vaikeasti heikkonäköinen, 3. syvästi heikkonäköinen, 4. lähes sokea ja 5. täysin sokea. Heikkonäköisellä lähes normaali toiminta näön avulla on mahdollista optisten apuvälineiden avulla. Vaikeasti heikkonäköisten näön käyttö onnistuu erityisapuvälinein, mutta lukunopeus on hidastunut. Syvästi heikkonäköinen näkee yleensä lukea vain lukutelevision avulla. Häneltä puuttuu suuntausnäkö, joten liikkuminen on vaikeaa. Muiden aistien apu on tarpeellista. Lähes sokea toimii muiden aistien ja tekniikkojen kuin näköaistin avulla. Täysin sokealle näöstä ei ole apua ja toiminta onkin muiden aistien, erityisesti tunto- ja kuulo-aistin, sekä tekniikan varassa. (World Health Organization 1973, 10; Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 299.)

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Työelämään valmentautumisella tarkoitetaan prosessia, jossa opiskelijaa tuetaan, ohjataan ja valmennetaan mahdollisimman itsenäiseen työskentelyyn. Opiskeluiden aikana on mahdollisuus tutustua erilaisiin työtehtäviin. Tavoitteena on löytää opiskelijalle hänen taitojaan vastaavia työtehtäviä, joko tuettuna työtoimintana tai työpaikkana avoimilta työmarkkinoilta, ennen opintojen päättymistä.

Opinnäytetyö vastaa Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikan valmentava 2-opiskelijaryhmien tarpeeseen. Kahdella valmentava 2 (moni-näkövammaisen) -ryhmällä on käytössä erilaisia lomakkeita työelämään valmentautumisen arviointiin. Tiimillä on tarve kehittää ja luoda yhtenäinen lomakkeisto, jota työntekijä voi hyödyntää soveltuvin osin opiskelijan arvioinnissa.

Opinnäytetyön tarkoitus on kehittää yhdessä valmentava 2 (moni-näkövammaiset) -tiimin kanssa työelämään valmentautumisen arviointilomakkeita, jotka sisältävät sekä opiskelijoiden itsearvioinnin että työntekijän arvion opiskelijan työelämään valmentautumisesta suoriutumisesta ja työelämään valmentautumisen toiminnanohjauksen arvioinnin. Arviointilomakkeet liitetään Keskuspuiston ammattiopiston Verkkoeräjä-oppimisympäristöön, josta ne ovat saavutettavissa esteettömästi myös näkövammaisten tietoteknisillä apuvälineillä.

Työelämään valmentautumisen arviointilomakkeistoa kehitetään vastaamaan enemmän oppilaitoksen ja työelämän tarpeita. Opiskelijoiden työelämään valmentautumisen arviointilomakkeisto yhdenmukaistetaan selkeäksi kokonaisuudeksi, osaksi myös selkokielellä.

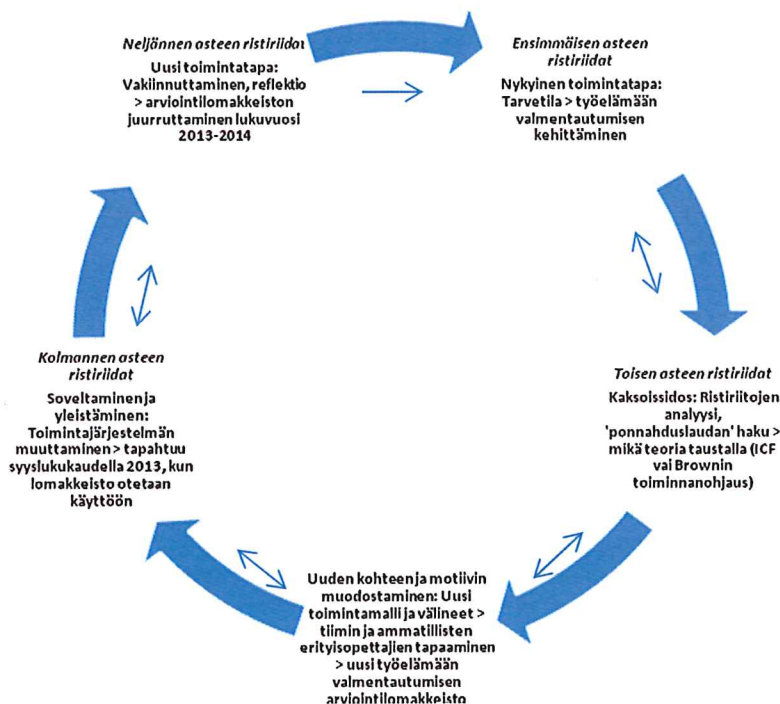
3 MENETELMÄ

Opinnäytetyön menetelmänä käytetään Yrjö Engeströmin kehittävän työntutkimuksen ekspansiivisen oppimisen sykliä. 1980-luvun alussa alkunsa saanut kehittävä työntutkimus on suomalainen lähestymistapa työn ja organisaatioiden tutkimiseen sekä kehittämiseen. L. S. Vygotskyn, A. N. Leontjevin, A. R. Lurian ja heidän seu-

raajiensa kehittäminen kulttuurihistoriallinen toiminnan teoria on kehittävän työntutkimuksen perusta. Toiminnan käsite muodostaa sillan yksilön ja yhteiskunnan välille. Kehittävää työntutkimusta kuvataan muutosstrategiaksi sen yhdistäessä tutkimuksen, käytännön kehittämistyön ja koulutuksen. Lähestymistapaa sanotaan osallistavaksi, koska työntekijät analysoivat ja muuttavat omaa työtään. Kehittävä työntutkimus muokkaa työyhteisön sisällä välineitä toiminnan erittelyyn ja uusien mallien suunnitteluun. (Engeström 2002, 11–12.)

Ekspansiivisen oppimisen kohteena on kokonainen toimintajärjestelmä ja sen laadullinen muutos. Oppimisprosessi on luonteeltaan kollektiivinen ja pitkäkestoinen tapahtuma. Ekspansiivinen sykli on avoin sykli tai spiraali. Se johtaa toimintajärjestelmän laadulliseen muuttumiseen. Syklin alkuvaihetta hallitsee sisäistäminen, vallitsevan toimintakulttuurin omaksuminen lähinnä kokemusoppimisen kautta. Ulkoistaminen vahvistuu pikku hiljaa vallitsevan toimintatavan häiriöiden ja arvostelun lisääntyessä. Muodostettaessa toiminnalle intensiivisesti uutta mallia ulkoistaminen on hallitsevana. (Engeström 2002, 87–89.)

Ekspansiivisen oppimisen sykliä kutsutaan myös toiminnan lähikehityksen vyöhykkeen muotoutumiseksi ja läpäisemiseksi. Kyseessä on siis uusien toimintatapojen alue, jolla nykyisen toiminnan ristiriidat pystytään ratkaisemaan. (Engeström 2002, 93.)

Kuvio 1. Opinnäytetyön ekspansiivisen oppimissyklin vaiheet Yrjö Engeströmiä (2004, 61; 2002, 92) mukailten

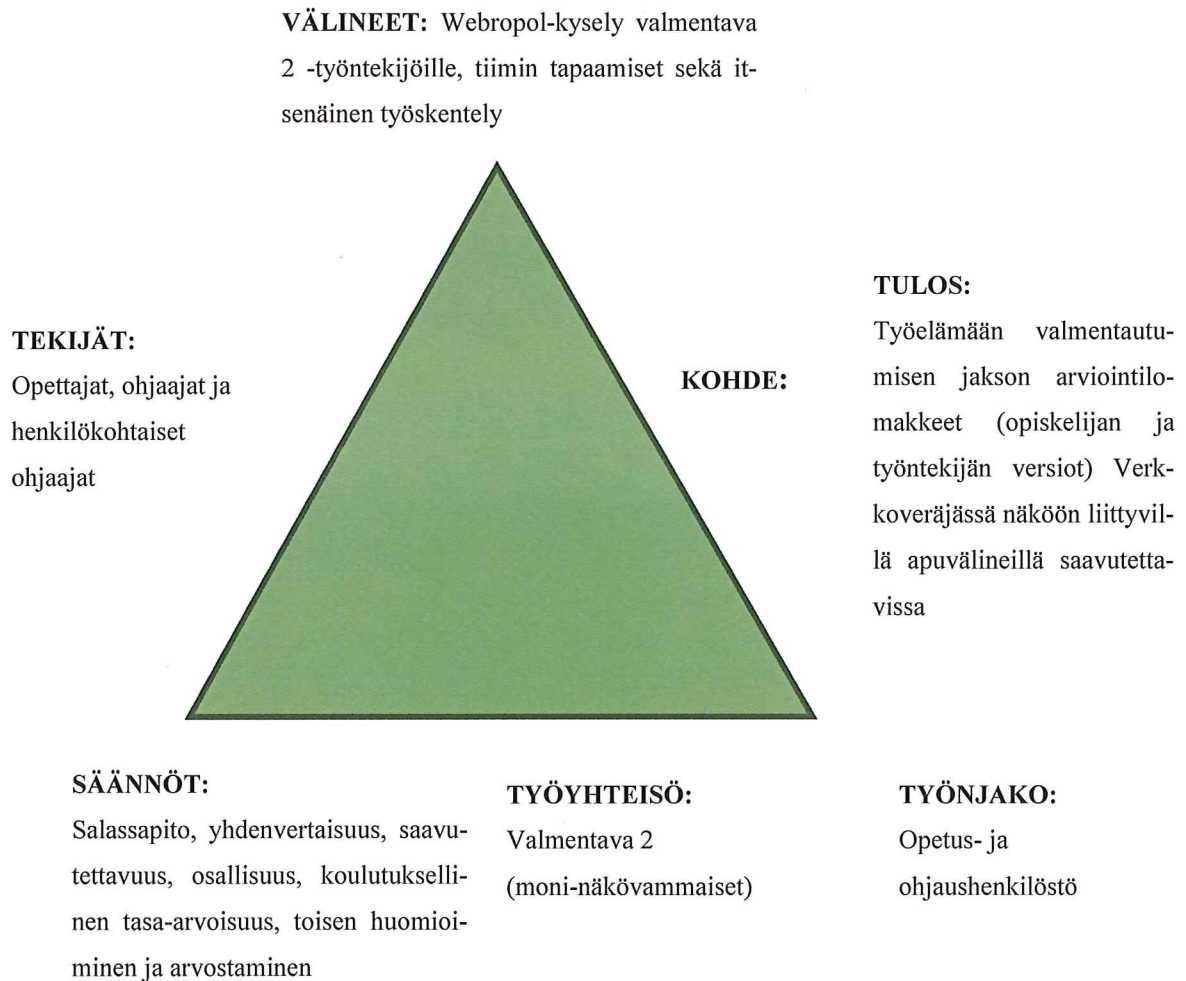
Opinnäytetyön tekemiseen varattuna aikana Yrjö Engeströmin ekspansiivisen oppimisen sykliä ehdittiin edetä prosessissa puoleen väliin. Valmentava 2:n työntekijät ja työpaikan ohjaaja arvioivat opiskelijan suoriutumista työelämään valmentautumisessa. Työntekijästä riippuen arviointimenetelmät vaihtelivat. Käytössä oli ollut erilaisia arviointimethodoja ja niihin oli saatu koulutusta, mutta mikään niistä ei vaikuttanut toimivan tarpeeksi hyvin ja monipuolisesti. Valmentava 2 -tiimi oli yhtä mieltä siitä, että on tarpeellista kehittää työelämään valmentautumisen arviointia. Tässä syklin vaiheessa mietittiin tarkemmin aihetta.

Seuraavassa syklin vaiheessa tavattiin kahden ammatillisen erityisopettajan sekä koko tiimin kanssa. Aihetta rajattiin. Ristiriitoja pyrittiin sekä tunnistamaan että ratkomaan. ICF-luokitusta (International Classification of Functioning, Disability and Health eli toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus) esiteltiin tapaamisessa mahdollisena työelämään valmentautumisen arvioinnin taustateorianana, mutta se aiheutti vastarintaa. Vastarinta johtui kuitenkin pääasiassa tietämättömyydestä, mitä ICF sisältää ja missä sitä käytetään. ASTA, Asumisen toimintojen arviointiväline, perustuu soveltuvin osin ICF-luokitukseen (Aspasäätiön www-

sivut 2013). ASTA-lomakkeisto on ollut tiimissä käytössä. Työntekijöiden saama tieto siitä, että ICF-luokitusta hyödynnetään jo muuallakin, lievensi ristiriitaa. ICF-luokitusta oli myös yritetty hyödyntää silloisessa Arlainstituutissa (nykyinen Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikka) useita vuosia sitten, mutta sitä ei saatu juurrutettua.

Kehitettiin uusi toimintamalli eli työelämään valmentautumisen arviointilomakkeisto. Kehittämistyössä oli mukana valmentava 2 -tiimin lisäksi myös Arlan toimipaikan informaattikko, äidinkielen ja viestinnän opettaja, oppimateriaalisuunnittelija, järjestelmäasiantuntija ja kouluttaja. Ekspansiivisen oppimissyklin kaksi viimeistä vaihetta, soveltaminen ja yleistäminen sekä uusi toimintatapa, eivät ehtineet opinnäytetyösuunnitelman aikarajoissa toteutua. Arviointilomakkeisto otetaan kuitenkin käyttöön syyslukukaudella 2013 ja sitä juurrutetaan lukuvuoden 2013–2014 aikana aluksi valmentava 2 -ryhmien sisällä ja mahdollisesti jatkossa laajemminkin oppilaitoksessa riippuen käyttökokemuksista. Sitä muokataan palautteiden pohjalta.

Työelämään valmentautumisen arviointia kehitettiin valmentava 2 -tiimissä, jossa työskentelee opettajia, ohjaajia ja henkilökohtaisia ohjaajia. Työt jaettiin opetus- ja ohjaushenkilökunnan kesken, jossa työn tavoitetasoa oli määrittelemässä opetushenkilöstön edustajia. Työskentelyä ohjasivat säännöt, jotka ovat Keskuspuiston ammattiopiston arvoja: koulutuksellinen tasa-arvoisuus, toisen huomioon ottaminen ja arvostaminen. Muita opinnäytetyön tekemistä ohjaavia sääntöjä olivat salassapito, saatavuus, osallisuus ja yhdenvertaisuus. Toimintajärjestelmän välineitä olivat Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2:n työntekijöille suunnattu Webropol-kysely, tiimin tapaamiset Arlan toimipaikassa sekä kehittämisprosessiin liittyvä itsenäinen työskentely. Kohteena oli tulos eli työelämään valmentautumisen jakson arviointilomakkeet sisältäen opiskelijoiden itsearvioinnin, työntekijän arvion opiskelijan työelämään valmentautumisen jakson sujumisesta sekä erillisen lomakkeen työelämään valmentautumisen toiminnanohjauksen arviointiin.

Kuvio 2. Työelämään valmentautumisen arvioinnin kehittämisen toimintajärjestelmä Yrjö Engeströmiä (2004, 10; 2002, 47) mukaillen

4 PROSESSI

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä valmentava 2 (moni-näkövammaiset) -tiimin kanssa. Opinnäytetyön tekemisessä on ollut 13 työn etenemisen kannalta merkittävää tapaamista tai tapahtumaa. Kuviosta 3 käy ilmi opinnäytetyöprosessin jakaantuminen kuuteen osaan. Työ aloitettiin keräämällä yhteen kaikki kahden valmentava 2:n (moni-näkövammaiset) ryhmien käytössä olevat työelämään valmentautumisen arviointiin liittyvät lomakkeet. Jo olemassa oleva työelämään valmentautumisen arviointi-

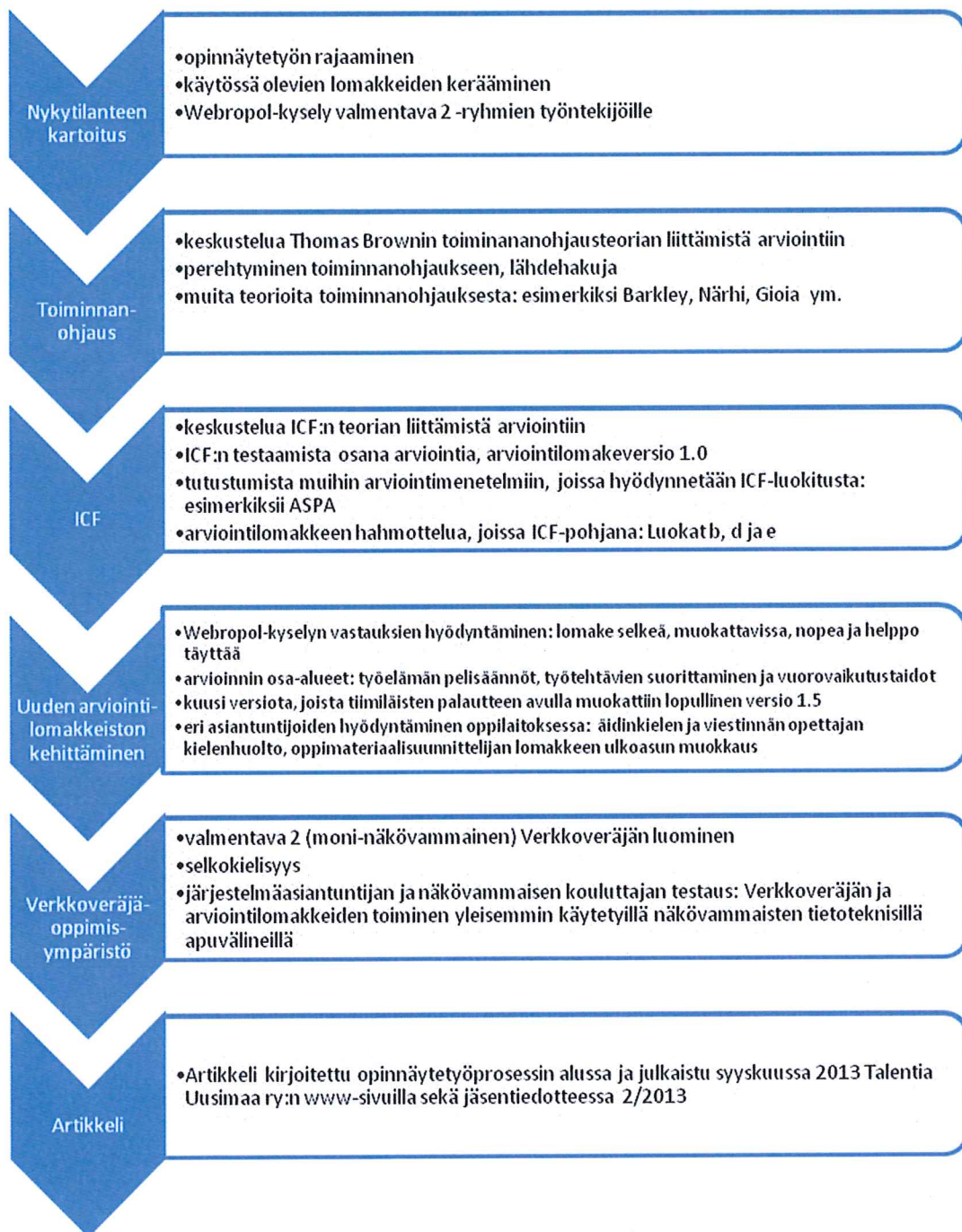
materiaali voidaan jakaa kolmeen osaan: ennen työelämään valmentautumista tapahtuva arviointi (kahdeksan), työelämään valmentautumisen jälkeen tapahtuva arviointi (kuusi) ja muu arviointimateriaali (neljä).

Seuraavaksi selvitettiin Webropol-kyselyllä Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2 -työntekijöiden mielipiteitä työelämään valmentautumisen arviointiin liittyen touko-kesäkuun vaihteessa 2012. Syyskuussa 2011 rajattiin aihetta ja keskusteltiin kahden ammatillisen erityisopettajan kanssa Thomas Brownin toiminnanohjauksen teorian liittämistä osaksi työelämään valmentautumisen arviointia. Joulukuussa 2011 tavattiin tiimin kahden ammatillisen erityisopettajan kanssa rajaten opinnäytetyön aihetta. Lisäksi joulukuussa 2011 pohdittiin myös ICF-näkökulman soveltuvuutta arviointiin. Helmikuussa 2012 oli tapaaminen kahden ammatillisen erityisopettajan kanssa käsitellen silloista lomakeversiota, ja ICF:n otsikoita ja sisältöä. Helmikuussa 2012 keskusteltiin myös Verkkoveräjystä, jossa lomakkeet tulevat olemaan saavutettavissa. Toukokuussa 2012 valmentava 2 -tiimissä (ammatillinen erityisopettaja, kaksi ohjaajaa, kolme henkilökohtaista ohjaajaa) käsiteltiin raakaversiota arviointilomakkeesta ja kerättiin tärkeitä kommentteja, kuten mitä asioita lomakkeen tulisi sisältää huomioiden näkövammaiset opiskelijat (näkövammaistaidot: liikkumistaito, näönkäyttö).

Tammikuussa 2013 lomakkeiden raakaversiot olivat kokeilussa kahdessa valmentava 2 -ryhmässä. Maaliskuussa 2013 tavattiin oppimateriaalisuunnittelijan kanssa keskustellen lomakkeen toteuttamistavoista ja esteettömyyden saavuttamisesta. Huhtikuussa 2013 tavattiin kahden ammatillisen erityisopettajan kanssa ja arvioitiin viimeisimpiä versioita lomakkeista. Toukokuussa 2013 Arlan toimipaikan äidinkielen ja viestinnän opettaja tarkisti Verkkoveräjän ja lomakkeiden kielen sekä selkokieliisyyden. Elokuussa 2013 oppimateriaalisuunnittelija toteutti lomakkeiden ulkonäön. Syyskuussa 2013 Keskuspuiston ammattiopiston järjestelmäasiantuntijan ja kouluttajan johdolla testattiin Verkkoveräjän ja lomakkeiden toimivuus käytetyimmillä näkövammaisten tietoteknisillä apuvälineillä.

Syyskuussa 2013 julkaistiin opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa kirjoitettu artikkeli, joka oli jäänyt kevään 2013 jäsentiedotteesta pois, Sosiaalialan korkeakoulutetut Talentia Uusimaa ry:n www-sivuilla sekä jäsentiedotteessa 2/2013. Artikkelin liitteenä (LIITE 7) sekä Talentia Uusimaa ry:n www-sivuilla:

http://www.talentia.fi/talentia/jasenyhdistykset/talentia_uusimaa_ry/ajankohtaista.

Kuvio 3. Opinnäytetyöprosessin kulku eriteltynä kuuteen osaan: Nykytilanteen kartoitus, Toiminnanohjaus, ICF, Uuden arviointilomakkeiston kehittäminen, Verkkoveräjä-oppimisympäristö ja Artikkelin.

5 TULOKSET

5.1 Webropol-kysely

Webropol-kyselylomakkeella (LIITE 1) selvitettiin ORTON Invalidisäätiön Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2 -työntekijöiden mielipiteitä työelämään valmentautumisen arviointimeteodeista. Tutkimuskysymykset ovat: *Minkälaisia työelämään valmentautumisen jakson arviointimeteodeja ammattiopiston työntekijöillä on käytössä? Millaisia muutosehdotuksia työntekijät esittävät?* Kyselyyn vastasi 15.5.–4.6.2012 kymmenen henkilöä, joista yksi oli ohjaaja, kolme kouluttajaa ja kuusi opettajaa. Valmentavan toimialajohtaja lähetti sähköpostitse kyselyn 15:lle valmentava 2:n tiimiesimiehelle lähetettäväksi eteenpäin alaisilleen. Toimialajohtaja lähetti tiimiesimiehille yhden sähköpostimuistutuksen. Kaikille työntekijöille lähetettiin oppilaitoksen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus -listan mukaisesti muistutus-sähköposti kyselyn vastaamisajan loppupuolella. Ammattiopiston työllisyyspalvelutiimin työvalmentajille lähetettiin yhteensä kolme kyselylinkin sisältävää sähköpostia, joista kaksi oli muistutussähköpostia. Kysely laajennettiin koskemaan myös työvalmentajia, koska haluttiin selvittää, työskentelevätkö he yhteistyössä valmentava 2 -ryhmien kanssa.

Vastausprosentti näytti jäävän pieneksi jo kyselyn vastaamisen aikana, joten valmentava 2 -toimipaikkalistan mukaisesti lähetettiin kaikille muistutus kyselystä. Kaiken kaikkiaan kysely lähetettiin 47 henkilölle. Heistä kuusi kuului työllisyyspalvelutiimiin. Vastausprosentti jäi 21 prosenttiin. Alhaiseen vastausprosenttiin vaikutti mahdollisesti ajankohta: kevätlukukauden loppu, arviointien tekemiseen liittyvät kiireet sekä työntekijöiden kesälomien alku.

Webropol-kyselyn aineistoa käsitellään laadullisen tutkimuksen analyysin keinoin. Laadullisen aineiston analyysillä aineistoon saadaan selkeyden kautta uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Aineistoa tiivistetään säilyttäen sen sisältämä informaatio - luodaan aineistosta selkeä ja mielekäs. Laadullisessa analyysissä ja tulkintojen tekemisessä käytetään kahta periaatteellista lähestymistapaa. Aineistossa tiukasti pysyminen ja sen analysoiminen ns. grounded-mallin avulla sekä tulkintojen tekeminen tiiviisti

aineistosta käsin on yksi tapa. Tätä analyysitapaa käytetään esimerkiksi erilaisissa lingvistiikkaan painottuvissa teksti- ja kertomusanalyyseissä. Toinen analyysitapa on aineiston pitäminen tutkijan teoreettisen ajattelun lähtökohtana, apuvälineenä tai tulkintojen lähtökohtana. (Eskola & Suoranta 138, 146–147.) Opinnäytetyön kyselyn analyysissä sovelletaan tapaa, jossa aineisto on teoreettisena lähtökohtana tulkinnoille. Analyysin tulkintoja hyödynnetään kehitettäessä valmentava 2:n työelämään valmentautumisen arviointia.

Laadullisen tutkimuksen ongelmallisimpana vaiheena pidetään tulkintojen tekemistä, johon ei ole muodollisia ohjeita. Tutkijan tieteellinen mielikuvitus määrää loppujen lopuksi tulkintojen hedelmällisyyden ja osuvuuden. Tulkintoja voidaan tehdä esimerkiksi yksityisestä yleiseen edeten, jolloin tutkittava ilmiö pyritään näkemään mahdollisimman pelkistettynä ilman oletuksia ilmiön luonteesta. (Eskola & Suoranta 147.)

Aineistosta poimittiin kaksi aihealuetta lähempään tarkasteluun: Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2 -ryhmissä käytössä olevat arviointimetodit ja hyvän arviointilomakkeen kriteerit.

5.1.1 Keskuspuiston ammattiopistossa käytössä olevat työelämään valmentautumisen arviointimenetelmät

Webropol-kyselyssä tiedusteltiin Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2 -koulutuksessa käytössä olevia arviointimetojeja. Kyselyn vastausvaihtoehdot valittiin (moni-näkövammainen) valmentava 2 -ryhmien käytössä olevien työelämään valmentautumisen arviointimethodien mukaan. Vastauksista poimittiin käytössä olevat arviointikeinot. Valmentavan 2 -koulutuksen työelämään valmentautumista arvioidaan Keskuspuiston ammattiopiston omilla lomakkeilla sekä taulukossa 1. luetelluilla muilla arviointimenetelmillä että vastaajien itse kehittämällä arviointimenetelmillä. Koska aineisto on pieni, metodien käyttöön liittyvillä prosenteilla ei koettu olevan merkitystä.

Taulukko 1. Muita arviointimetojeja lyhyesti kuvattuna

Arviointimethodi	Käyttö
VAVA II-hankkeen materiaali	VAVA II – Vaikeavammaisten yhteiskunnallisen tasa-arvon ja osallisuuden kehittäminen 1.3.2008–31.12.2010. Opetusmateriaali ja arviointimenetelmät on kehitetty erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja aikuisten opetukseen (VAVA Vaikeavammaisten yhteiskunnallisen tasa-arvon ja osallisuuden kehittämisen www-sivut 2013)
AAPEP (Adolescent and adult psycho-educational profile)	Yli 12-vuotiaiden keskivahvasti ja vahvasti autististen nuorten ja aikuisten toimintakyvyn arviointiin (Hiltunen ym. 2008, 191)
ASTA	Asumisessa tarvittavan avun ja tuen tarpeen arviointiväline (Aspasäätiön www-sivut 2013)
TOIMI	Menetelmä psykososiaalisen toimintakyvyn kuvaamiseen (Seppälä & Sundin 2011)
TTAP	Teach Transition Assessment Profile, toimintataitojen arviointimenetelmä (Oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma, Keskuspuiston ammattioppilaitos 2010)
IMBA	Soveltuu esimerkiksi silloin, kun työhön sijoittumisen esteenä ovat henkilön fyysiset rajoitteet. Tärkeätä ottaa huomioon myös ympäristötekijät. (VATES-säätiön www-sivut 2013)
Melba	Henkilöille, joiden työllistymisen esteet ovat pääasiassa psykososiaalisella alueella (VATES-ssätiön www-sivut 2013)

5.1.2 Hyvän arviointilomakkeen kriteerit

Aineisto jaettiin viiteen pääluokkaan sen mukaan, mihin aineistossa olevat vastaukset liittyvät: työelämään valmentautumisen sisältö, arviointimetodit, arvioinnin kehittäminen, muita arviointiin liittyviä huomioita ja käytössä olevien metodien käytettävyyttä.

Aineistosta listattiin asioita, jotka olisi hyvä ottaa huomioon kehitettäessä arviointia. Vastaukset ryhmiteltiin kolmeen osaan: arviointilomakkeen ulkoasu, sisältö ja lomakkeen käyttöönotto. Eri osa-alueisiin liittyvät asiat yhdisteltiin (tekstissä kursivoina), jonka jälkeen ne analyttisesti perusteltiin.

1. Arviointilomakkeen ulkoasu: *Yksilöllinen, muokattavissa oleva, esteetön, selkeä, nopea ja helppo täyttää. Lomake saatavilla intrasta (työntekijöiden sisäinen viestintäympäristö). Elektronisessa muodossa oleva lomake on mahdollista muokata koskemaan juuri kyseessä olevan opiskelijan taitoja ja arvioinnin tarvetta. Lomakkeesta voi poistaa tarpeettomia asioita tai lisätä tarpeen mukaan. Lomake on pystyttävä lukemaan ja täyttämään näkövammaisten tietoteknisillä apuvälineillä, kuten ruudunlukuohjelmalla. Arviointilomakkeen tulisi olla ulkoasultaan selkeä ja ymmärrettävä. Opiskelijoiden versiossa on kiinnitettävä huomiota kieleen ja sen on oltava tarpeen mukaan selkokielen. Arviointilomakkeen tulee olla helposti saatavilla, esimerkiksi Keskuspuiston ammattiopiston intrassa tai Verkkoveräjässä.*
2. Arviointilomakkeen sisältö: *Sisältää opetussuunnitelman tavoitteet. Työväline, jolla saadaan tietoa opiskelijan työelämän valmiuksien kehittymisestä. Hahmottaa kokonaisuuden. Sisältää koko työpäivän. Antaa tietoa erityisesti opiskelijalle. Sisältää opiskelijan itsearviointin. Monipuolisesti myös eri toimijoille: oppilaitoksen henkilöstö, työvalmentajat, työnantajat, työpaikanohjaajat. Arviointi perustuu voimassa olevaan Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2 -koulutuksen opetussuunnitelmaan työelämän valmiuksista (työelämävalmiudet ja työelämään valmentautuminen). Arviointi kuvaa opiskelijaa kokonaisvaltaisesti. Arviointilomakkeen vastauksien tulisi antaa riittävä tietoa opiskelijan taidoista eri toimijoille. Taitavasti luotu arviointi sel-*

ventää opiskelijalle sen hetkisen taitotason ja harjaantumisen tarpeen jatkossa. Opiskelija arvioi itseään.

3. Lomakkeen käyttöönotto: *Menetelmien käyttöönotto vaatii oman aikansa: koulutusta ja harjaannusta.* Uuden arviointilomakkeen käyttöönottoon tulee varata riittävästi aikaa sekä opastusta.

5.2 Uuden lomakkeiston kehittäminen

Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2:n työntekijöille suunnattiin kysely, josta saatujen palautteiden perusteella aloitettiin uusien arviointilomakkeiden kehittäminen. Työelämän valmiudet -opintokokonaisuuden arvioinnin taustalla on ICF (toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus) ja toiminnanohjauksen teoria.

5.2.1 Opiskelijan itsearviointi -lomake

Arviointilomakkeita muokattiin useaan kertaan työn edetessä. Versioita oli yhteensä kuusi. Opiskelijan itsearviointi (LIITE 2 ja LIITE 3) ja Työntekijä arvioi (LIITE 4 ja LIITE 5) -lomakkeilla on samanlainen pohja. ICF-luokitusta on hyödynnetty Työntekijä arvioi -lomakkeen alussa muun muassa apuvälineiden ja liikkumisen kartoittamisessa. Kyselyn tulosten mukaisesti on pyritty selkeään, nopeasti ja helposti täytettävään lomakkeeseen. Opiskelijan itsearviointi -lomakkeesta on kaksi versiota. Toinen on näkövammaisten tietoteknisillä apuvälineillä toimiva ja toinen näkeville opiskelijoille suunnattu ns. rastitusversio, jossa on mukana aiheeseen liittyviä piirroksia. Lomakkeen alussa on esitietoja-kohta. Aihealueet on jaettu kolmeen osaan: Työelämän pelisäännöt -kokonaisuudessa kartoitetaan muun muassa opiskelijan saapumista työpaikalle ajallaan, oikeanlaista pukeutumista ja työaikojen noudattamista. Työtehtävien suorittaminen -kokonaisuus selvittää mm. opiskelijan itsenäistä selviytymistä ja vastuunottoa työtehtävistä. Kolmas kokonaisuus sisältää Vuorovaikutustaidot, jossa käy ilmi esimerkiksi opiskelijan toimiminen ongelmatilanteessa. Lopussa on yhteenveto, jossa arvioidaan koko jakson onnistumista tavoitteisiin nähden sekä kehittämisen kohteita.

5.2.2 ICF-luokitus ja Työntekijä arvioi -lomake

ICF-luokitus on käännetty suomeksi ja julkaistu vuonna 2004. ICF on otettu kansainväliseen käyttöön 22.5.2001. ICF-luokitus on osa Maailman terveysjärjestön (WHO) kansainvälistä ”luokitusperhettä”. Se on kehitetty terveyteen liittyviä erilaisia tarkoituksia varten. ICF koskee kaikkia ihmisiä ja on yleiskäyttöinen antaen mahdollisuuden kuvata toiminnallista terveydentilaa minkä tahansa lääketieteellisen terveydentilan yhteydessä. ICF-luokitus jaetaan kahteen osaan: osa 1 käsittelee toimintakykyä ja toimintarajoitteita (ruumis/keho, suoritukset ja osallistuminen) ja osa 2 kontekstuaalisia tekijöitä (ympäristö- ja yksilötekijät). (ICF 2011, 3, 7–8.)

Työntekijä arvioi -lomakkeen lopulliseen versioon liitettiin kohta Työympäristö, joka sijoitettiin esitietojen jälkeen. Se on muokattu ICF:n luokituskoodeista *b* (tarkoittaa ruumiin/kehon toimintoja), *d* (tarkoittaa suorituksia ja osallistumista) ja *e* (tarkoittaa ympäristötekijöitä) (ICF 2011, 215). Luokat on muutettu termeiltään työelämään valmentautumista kuvaavaan muotoon. Käsitteet ovat nimetty uudelleen: Aistitoiminnot: näkö ja kuulo; Liikkumisen välineet ja tekniikat työpaikalla sekä liikenteessä; ja Kommunikoinnin välineet ja tekniikat työpaikalla.

Taulukko 2. Työntekijä arvioi -lomakkeen Työympäristön osa-alue ICF-luokitusta mukailten (2011, 62–66, 133–136, 143–146, 172–174)

ICF	Lomakkeen Työympäristö-osio
Osan 1 osa-alueet: Ruumiin/kehon toiminnot; b 210 Näkötoiminnot b 230 Kuulotoiminnot	A. Aistitoiminnot: näkö ja kuulo
Osan 1 osa-alueet: Suoritukset ja osallistuminen; Käveleminen ja liikkuminen d 450 Käveleminen d 455 Liikkuminen paikasta toiseen d 470 Kulkuneuvojen käyttäminen Osan 2 osa-alue: Ympäristötekijät; Ympäristötekijät e 120 Tuotteet ja teknologiat henkilökohtaiseen liikkumiseen ja liikenteeseen sisä- ja ulkotiloissa	B. Liikkumisen välineet ja tekniikat työpaikalla sekä liikenteessä
Osan 1 osa-alueet: Suoritukset ja osallistuminen; Kommunikointi: Kommunikointi - viestien ymmärtäminen, Kommunikointi - viestien tuottaminen, Keskustelu sekä kommunikointilaitteiden ja -tekniikoiden käyttäminen d 360 Kommunikointilaitteiden ja tekniikoiden käyttäminen: d 3600 Telekommunikointilaitteiden käyttäminen d 3601 Kirjoittavien laitteiden käyttäminen d 3602 Kommunikointitekniikoiden käyttäminen Osan 2 osa-alueet: Ympäristötekijät; e125 Kommunikointituotteet ja -teknologiat e 135 Työssä käytettävät tuotteet ja teknologiat e 1350 Työssä käytettävät yleistuotteet ja teknologiat e 1351 Työssä käytettävät erityistuotteet ja teknologiat	C. Kommunikoinnin välineet ja tekniikat työpaikalla

5.2.3 Toiminnanohjaus työelämään valmentautumisessa -lomake

Kuikka, Pulliainen ja Salo (2008, 248) toteavat artikkelissaan, että toiminnanohjaus on nykyään suosittu käsite psykologien ja erityisopettajien keskuudessa. Toiminnanohjausta pidetään toimivana nimityksenä sellaisille toimintarajoitteille, jotka ilmenevät oma-aloitteisuutta, suunnittelukykyä ja oman käytöksen hienovaraista sääte-

lyä vaativissa tilanteissa kuten opiskelussa ja työssä. Esimerkiksi mieliala, väsymys, motivaatio ja taitojen pätevyys voivat aiheuttaa ongelmia oma-aloitteisuutta, suunnittelua ja käytöskontrollia vaativissa tilanteissa. Tätä onkin pidetty toiminnanohjauskäsitteen yhtenä haasteena. (Kuikka ym. 2008, 248.)

Toiminnanohjaustaidot eli eksekutiiviset toiminnot voidaan määritellä monella tapaa. Närhen (2002, 3) mukaan toiminnanohjauksella tarkoitetaan neuropsykologisessa kirjallisuudessa sellaisia psyykkisiä prosesseja, joiden avulla toteutetaan tavoitteellista toimintaa tilanteen vaatimalla tavalla. Tämän näkemyksen mukaan toiminnanohjaukseen kuuluu: tavoitteiden muodostaminen, ennakoiminen, toiminnan suunnittelu ja organisoiminen, tavoitteiden toteuttaminen suunnitelman mukaisesti ja toiminnan arvioiminen, korjaaminen ja uudelleen suuntaaminen. (Närhi 2002, 3.)

Toiminnanohjauksen teorian liittäminen arviointiin erillisenä osana koettiin haasteelliseksi. Toiminnanohjaukseen liittyviä asioita on sisällytetty työelämään valmentautumisen arviointilomakkeeseen pitkin matkaa. Toiminnanohjaus on käytännössä jo arviointilomakkeessa mukana opiskelijan itsearviointissa ja työntekijä arviointilomakkeissa, mutta sitä ei ole sieltä erikseen eroteltu. Tämän vuoksi opiskelijan työelämään valmentautumisen toiminnanohjauksen arviointi rakennettiin omaksi erilliseksi kokonaisuudeksi, Toiminnanohjaus työelämään valmentautumisessa (LIITE 6).

Opinnäytetyösuunnitelman kirjoittamisvaiheessa tavoitteena oli hyödyntää työelämään valmentautumisen kehittämisessä Thomas Brownin mallia eksekutiivisista toiminnoista (2006), koska siihen oli tiimissä perehdytty. Brownin mallin mukaan eksekutiiviset toiminnot jaetaan kuuteen osa-alueeseen: aktivaatio, fokusointi, ponnistelu, emootiot, muisti ja toiminta.

Taulukko 3. Thomas Brownin malli eksekutiivisista toiminnoista (2006, 39)

Aktivaatio <i>Activation</i>	<i>Organising, prioritising and activating to work.</i> Tehtävän suunnitteleminen, priorisoiminen ja käynnistäminen.
Fokusointi <i>Focus</i>	<i>Focusing, sustaining, and shifting attention to tasks.</i> Tarkkaavaisuuden suuntaaminen, ylläpitäminen ja siirtäminen tehtäviin.
Ponnistelu <i>Effort</i>	<i>Regulating alertness, sustaining effort, and processing speed.</i> Vireyden säateleminen, työskentelyn ylläpitäminen ja käsittelyn nopeus.
Emootiot <i>Emotion</i>	<i>Managing frustration and regulating emotions.</i> Turhautumisen hallinta ja tunteiden säätely.
Muisti <i>Memory</i>	<i>Utilising working memory and accessing recall.</i> Työmuistin käyttö ja muistista palauttaminen.
Toiminta <i>Action</i>	<i>Monitoring and self-regulating action.</i> Toiminnan tarkkailu ja itsesäätely.

Gioian, Isquithin, Guyn ja Kenworthyn (2000) toiminnanohjauksen BRIEF (The Behavior Rating Inventory of Executive Function) vaikutti sopivimmilta nimenomaan työelämään valmentautumisen arviointiin. Toiminnanhäiriöt ja käyttäytymisen kuvaukset on ilmaistu esimerkein (Gioia, Isquith, Guy 2001, 321, 347). BRIEF on suunniteltu lasten arkipäivän toiminnanohjauksen arvioimiseen. Sen avulla voidaan arvioida lasten toiminnanohjaustaitoja opettajien ja vanhempien havaintojen perusteella koulussa sekä kotona. (Gioia, Isquith, Guy & Kenworthy 2000, 235.) BRIEF:in osa-alueiden jako vaikutti sopivan parhaiten työelämään valmentautumisen arviointiin, koska kahdeksaa osa-aluetta voidaan soveltaa työelämään valmentautumisen arviointivaiheissa työtehtävien aloittamisesta muistin käyttöön. Osa-alueet muokattiin sopimaan työelämään valmentautumisen terminologiaan, jotta ne ovat ymmärrettävissä opiskelijoiden ja työntekijöiden keskuudessa. Osa-alueet ovat aloitteellisuus, käyttäytymisen ehkäisy, vaihtaminen, suunnittelu, organisointikyky, itsetarkkailu, tunteiden säätely ja työmuisti (Gioia ym. 2001, 321, 347; 2002, 127).

Taulukko 4. Toiminnanohjauksen osa-alueet ja määrittely verrattuna kehitettyyn työelämään valmentautumisen arviointilomakkeen vaiheisiin Gioiaa ym. mukailten (2001, 321, 347; 2002, 127)

BRIEF (<i>the Behavior Rating Inventory of Executive Function</i>) osa-alue ja määrittelmä lyhyesti	TYÖELÄMÄÄN VALMENTAUTUMINEN vaiheet ja määrittelmä lyhyesti
Aloitteellisuus <i>Initiate</i> Tehtävän ja toiminnan aloitus	Työtehtävien aloittaminen Opiskelija aloittaa tehtävän.
Käyttäytymisen ehkäisy <i>Inhibit</i> Ei ole impulssien vietävissä.	Työtehtävien tekeminen Opiskelija suorittaa tehtävät. Hän ei ole impulssien vietävissä.
Vaihtaminen <i>Shift</i> Joustavasti ja tilanteen vaatimusten mukaisesti vaihtaa tilanteesta ja toiminnasta toiseen.	Työtehtävistä toiseen siirtyminen Opiskelija siirtyy joustavasti tehtävästä toiseen.
Suunnittelu <i>Plan</i> Ennakoi, asettaa päämääriä ja välitavoitteita.	Työtehtävien suunnittelu Opiskelija kykenee asettamaan työelämään valmentautumisen jaksolle realistiset tavoitteet.
Organisointikyky <i>Organize</i> Toimii ja tekee tehtäviä järjestelmällisesti.	Järjestelmällinen työskentely Opiskelija toimii järjestelmällisesti.
Itsetarkkailu <i>Self-monitor</i> Arvioi omaa toimintaansa suhteessa päämäärään.	Itsearviointi Opiskelija arvioi työn tulosta ja omaa toimintaansa.
Tunteiden säätely <i>Emotional control</i> Säätelää omia tunnereaktioitaan suhteessa tilanteen vaatimuksiin ja ärsykkeeseen.	Tunteet Opiskelija säätelää omia reaktioitaan.
Työmuisti <i>Working memory</i> Pitää tehtävän kannalta olennaisen informaation mielessä.	Muisti Opiskelija pitää työtehtävään liittyvän informaation mielessä.

Toiminnanohjaus työelämään valmentautumisessa -lomakkeiden arviointiasteikko on mukailtu ICF-luokituksesta, jossa käytetään yleisasteikkoa: xxx.0 EI ongelmaa, xxx.1 LIEVÄ ongelma, xxx.2 KOHTALAINEN ongelma, xxx.3 VAIKEA ongelma, xxx.4 EHDOTON ongelma, xxx.8 ei määriteltä ja xxx.9 ei sovellettavissa. Asteikossa ”xxx” tarkoittaa aihealuetta eli II luokitusportaan koodin numero-osaa. (ICF, 2011, 218.) Kehitettyssä arviointilomakkeessa asteikko on viisiportainen: ei ongelmaa, lievä ongelma, kohtalainen ongelma, vaikea ongelma ja ehdoton ongelma. Työelämään valmentautumisen toiminnanohjauksen arviointilomake on tehty alkuun

vain työntekijöille. Arviointiasteikko on vaikeasti hahmotettava ja sen vaihtoehtojen ymmärtäminen vaatii hyviä kognitiivisia taitoja. Lomake on tehty yhden sivun mittaiseksi, jotta se on lyhyt ja nopea täyttää. Myöhemmin lomakkeesta on tarkoitus muokata selkokielineen versio.

5.3 Saavutettavuus, käytettävyys ja selkokieli verkko-oppimisympäristössä

Opetusministeriön (2004) julkaisussa saavutettavuus jaetaan osa-alueisiin: asenteellinen saavutettavuus, fyysinen saavutettavuus, saavutettavuus eri aistien avulla, tiedollinen saavutettavuus, tiedottamisen saavutettavuus, taloudellinen saavutettavuus, sosiaalinen ja kulttuurinen saavutettavuus sekä päätöksenteon saavutettavuus. Saavutettavassa palvelussa käyttäjät voivat iästään, fyysisistä ja psyykkisistä rajoitteistaan ja käytetyistä välineistä huolimatta käyttää palveluita tarkoituksenmukaisella tavalla. Käytettävyys voidaan määritellä ominaisuudeksi, joka ilmaisee, kuinka hyvin määritellyt käyttäjät voivat käyttää palvelua tehokkaasti, tuottavasti ja miellyttävästi saavuttaakseen määritellyjä tavoitteita tietyssä käyttöympäristössä. (Älli & Kyyhkynen, 188.)

Tämän opinnäytetyön kannalta etenkin kolme saavutettavuuden (esteettömyyden) osa-aluetta on merkittävässä roolissa. Saavutettavuus eri aistien avulla tarkoittaa aistivammaisten henkilöiden huomioon ottamista. Tiedollisen saavutettavuudella helpotetaan ymmärtämistä esimerkiksi selkokielen avulla. Tiedottamisen saavutettavuudella tarkoitetaan esimerkiksi saavutettavia verkkosivuja.

Selkokielen määritelmä on muuttunut vuosien saatossa. Uusimmassa määritelmässä ensiksi määritellään yleiskieli ja korostetaan selkokielisyyden merkitystä erityisryhmille. (Papunetin www-sivut 2013.) Kotimaisten kielikeskus määrittelee yleiskielen seuraavasti:

*Yleiskieli on kieliyhteisön eri ikä- ja ammattiryhmille yhteinen kieli-
muoto, joka on muotoasultaan kirjakielen normien mukaista, käyttää
yleisesti tunnetuksi tiedettyä sanastoa (tai ainakin selittää käyttämänsä
erikoistermit) ja on virkerakenteeltaan yksinkertaista. (Papunetin
www-sivut 2013.)*

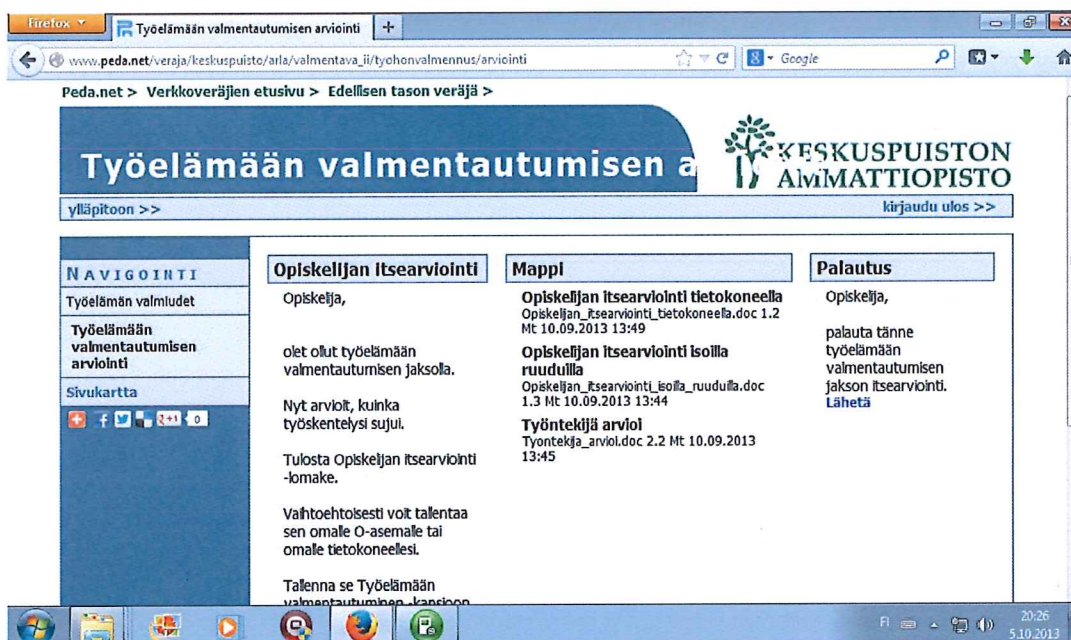
Selkokeskus määrittelee selkokielen seuraavasti:

Selkokieli on suomen kielen muoto, joka on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä. (Papunetin www-sivut 2013.)

Hannu Virtanen (2009, 23) arvioi, että yli 200 000 henkilöä hyötyy Suomessa selkokielestä. Selkokielen tarve vaihtelee ikäkausien mukaan. Selkokeskuksen arvion mukaan selkokielen tarve lasten ja nuorten keskuudessa on 4–8 %, työikäisillä 4–6 % ja yli 65-vuotiailla 10–20 %. (Papunetin www-sivut 2013.)

Verkkoveräjän Työelämän valmiudet -sivut ja kaksi arviointilomaketta kirjoitettiin selkokielellä. Alkuun Toiminannanohjaus työelämään valmentautumisessa -arviointilomake on tehty työntekijöiden käyttöön, joten sitä ei koettu tässä vaiheessa tarpeelliseksi muokata selkokieliformiksi. Luettiin erilaisia selkokieliformien oppaita. Selkokielelle muokkaamisessa on käytetty Leealaura Leskelän ja Hannu Virtasen (2006, 13–14) neuvoja: sisältö, sanasto, yksinkertaiset rakenteet, lyhyet lauseet, teksti kokonaisuutena ja tarkista teksti.

Verkkoveräjään luotiin valmentava 2 -pohja ja sinne rakennettiin Työelämän valmiudet -ympäristö. Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikan järjestelmäsiantuntija ja näkövammaisen kouluttaja testasivat näkövammaisten tietoteknisillä apuvälineillä Verkkoveräjää ja arvioinnin tietokoneversioita syyskuussa 2013. ZoomText-suurennusohjelma toimii Verkkoveräjässä samalla lailla kuten internetissä yleensäkin. Jaws-ruudunlukuohjelma toimii Verkkoveräjässä toivotulla tavalla, samoin kuin arviointilomakkeiden tietokoneversioissa. Verkkoveräjä toimii samantyyppisesti kuin toinen verkko-oppimisympäristö Moodle. Verkkoveräjä on tosin aikanaan luotu yksinkertaiseksi käyttää, jota se onkin käytettävyydeltään verrattuna Moodleen. Kouluttaja antoi hyviä vinkkejä näkövammaisen tietokoneenkäyttäjän näkökulmasta. Kouluttaja piti hyvänä asiana, että lomakkeessa oli vastauskohta valmiina. Jos tietokoneen käyttäjän taidot ovat rajalliset, on helpompi kirjoittaa tekstin alapuolelle kuin tekstin loppuun, jolloin on hyvä olla yksi tyhjä rivi kysymyksen alla. Kouluttaja myös ehdotti ottamaan pois kaiken grafiikan eli esimerkiksi kuvat, jotta lomake olisi vielä sujuvampi näkövammaisen henkilön täyttää.

Kuvio 4. Työelämän valmiudet -opintokokonaisuus Verkkoveräjän www-sivuilla (Keskuspuiston ammattiopiston Verkkoveräjä 2013)

Suurennus- ja ruudunlukuohjelma ovat näkövammaisten tietoteknisiä apuvälineitä. Suurennusohjelma suurentaa kaiken näkevien näytöllä olevan. Näytöllä olevaa kuvaa ja tekstiä voidaan suurentaa jopa 16-kertaiseksi. Suurennusohjelmaan voidaan liittää puhetuki, koska moninkertaista suurennusta käytettäessä lukeminen hidastuu ja kokonaisuuksien hahmottaminen vaikeutuu. Ruudunlukuohjelma tulkitsee näytöllä olevan tekstin välittäen sen puhesyntetisaattorille tai pistenäytölle. Puhesyntetisaattorin avulla tietokoneen näytöllä oleva teksti muutetaan puheeksi. Pistenäyttö on lisälaitte, joka liitetään tietokoneeseen. Laitteen rivinäytön riville tulostuu näytöllä oleva teksti pistekirjoituksena. Yksi rivi tai sen osa ovat kerralla näkyvissä pistenäytöllä. (Näkövammaisten Keskusliitto ry 2013.)

5.4 Artikkelin opinnäytetyön prosessista

Kehittämistyön alussa opinnäytetyön prosessista kirjoitettiin artikkeli, joka julkaistiin Talentia Uusimaa ry:n jäsentiedotteessa 2/2013 sekä Talentia Uusimaa ry:n www-sivuilla syyskuussa 2013. Teksti on kokonaisuudessaan liitteenä (LIITE 7). Artikkelissa kerrotaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisesta kuntoutuksen ohjaajana (AMK) ja opinnäytetyön tekemisestä.

6 POHDINTA

6.1 Kehittämistyön luotettavuus ja käytettävyys

Luotettavuutta tarkastellaan tutkimusmenetelmien, tutkimusprosessin ja tutkimustulosten kautta. Opinnäytetyöhön kerättiin aineistoa Webropol-kyselyn avulla. Haluttiin tietoa siitä, kuinka ylipäättään Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2:n koulutuksissa arvioidaan työelämään valmentautumista ja mitä haasteita se sisältää. Kysely lähetettiin valmentava 2 -ryhmien vastuuhenkilöille. Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2010, 195) mukaan luotettavuutta voi heikentää kyselytutkimukseen liittyvät mahdolliset heikkoudet. Aineistoa saatetaan pitää pinnallisina ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. Ei ole varmuutta siitä, että kyselyyn vastaajat pyrkivät vastaamaan huolellisesti ja rehellisesti. Annetut vastausvaihtoehdot tulisi olla onnistuneita vastaajan näkökulmasta, jotta väärinymmärryksiltä välttyttäisiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 195.)

Kyselyn tuloksia hyödynnettiin moni-näkövammaisten valmentava 2 -tiimin kehittäessä työelämään valmentautumisen arviointilomakkeita. Arviointilomakkeiden käyttäjien kokemukset ja mielipiteet arvioinnin sisällöstä auttoivat kokoamaan lomakkeen, jolla saadaan selville tarvittavat asiat, kuten opiskelijan vahvuudet ja kehittämisen tarpeet työelämään valmentautumisessa.

Vastausprosentti jäi alhaiseksi (n=10), 21 prosenttiin. Vastauksista on tämän vuoksi hyödynnetty laadullisen sisällönanalyysin avulla kaikki tieto, mikä voisi auttaa arvioinnin kehittämisessä. Vastauksista kävi ilmi muun muassa, että Keskuspuiston ammattiopiston työvalmentaja arvioi opiskelijaa. Työpalvelutiimi tekee yhteistyötä myös valmentava 2 -ryhmien kanssa ja yhteistyö lienee kasvussa, vaikka yksikään työvalmentaja ei vastannut kyselyyn.

Kevätlukukauden loppu ei ollut paras mahdollinen ajankohta kyselyn tekemiseen. Kysely olisi myös pitänyt lähettää Keskuspuiston ammattiopiston atk-osaston kautta, jotta se olisi päivitetyn sähköpostilistan avulla tavoittanut mahdollisimman paljon

vastaajia. Nyt kyselylinkin lähettäminen eteenpäin jäi valmentava 2:n tiimiesimiehille, ja esimerkiksi henkilökohtaisten ohjaajien tavoittaminen jäi heidän vastuulleen.

Toikko & Rantanen (2009 90, 92) mainitsevat osallistamisen, osallistumisen sekä dialogin. Osallistavan kehittämistoiminnan tavoitteena on laajeneva dialogi tai dialoginen dialogi. Toisilta opitaan ja ollaan kiinnostuneita. (Toikko & Rantanen 2009, 93.) Aineistojen, menetelmien ja tulosten luotettavuutta heikentää sitoutumattomuus. Jotta virhemahdollisuus ei kasvaisi, toimijoiden tulisi osallistua kaikkiin kehittämisprosessin vaiheisiin. (Toikko & Rantanen 2009, 124.) Opinnäytetyön työskentelyprosessi on ollut avointa ja tiimin työntekijöiden mielipiteet kehitettävästä asiasta on kuultu. Työelämään valmentautumisen arviointilomakkeista on kerätty palautetta tiimiläisiltä sekä suullisesti että anonyymisti kirjallisesti. Lomakkeita on muokattu kommenttien pohjalta. Kehittämisen aihe oli tärkeä, mutta eniten työn lopputuloksesta hyötyy opetushenkilöstö. On mahdollista, että muiden tiimin työntekijöiden sitoutumiseen ja motivaatioon vaikutti se, etteivät kaikki välttämättä tule suoranaisesti työskentelemään valmiiden lomakkeiden kanssa. Yleensä arvion tekee opiskelija itse, opettaja tai ohjaaja sekä työpaikkaohjaaja. Kuitenkin jatkossa olisi suotavaa, että oman arvionsa tekee myös mahdollinen henkilökohtainen ohjaaja, jos hän on ollut mukana opiskelijan kanssa työelämään valmentautumisen jaksolla.

Laadullisessa tutkimuksessa useasti reliabiliteetti ja validiteetti korvataan vakuuttavuus-käsitteellä. Kehittämistoiminnan luotettavuus tarkoittaa käyttökelpoisuutta. (Toikko & Rantanen 2009, 121–123.) Kehittämistehtävän käyttökelpoisuus ilmenee esimerkiksi siinä, että työelämään valmentautumisen arviointilomakkeet tulevat heti valmentava 2 ryhmien (moni-näkövammaiset) käyttöön ja niitä juurrutetaan lukuvuoden 2013–2014 aikana. Toikko & Rantasen (2009, 121–122) toteavat, että kehittämistoiminnassa syntyvän tiedon pitää olla totuudenmukaista ja hyödyllistä.

Kehittämiselle asettamamme tavoitteet ovat toteutuneet. Olemme yhdessä valmentava 2 -tiimin kanssa kehittäneet arviointilomakkeita ja kokeneet kehittämistyön tarpeelliseksi, koska nykyiset lomakkeet eivät ole toimivia ja mitanneet monipuolisesti opiskelijoiden suoriutumista työelämään valmentautumisessa. Keskuspuiston ammatitopiston valmentava 2 -ryhmissä on käytössä paljon erilaisia lomakkeita ja metodeja. Tästä päätellään, että arvioinnin kehittämiselle oli tarvetta. Keskuspuiston ammat-

tiopiston oma lomakkeisto on käytössä, mutta myös muita, esimerkiksi AAPEP-arviointiasteikko ja henkilökunnan itse kehittämiä lomakkeita. Analyysissä painotus on vastaajien mielipiteissä ja niiden perusteluissa.

Toikko & Rantanen (2009, 125) toteavat Deweyn ja Peircen pragmaattisen totuusteorian mukaisesti, että ”tieto on tosi, jos se on käyttökelpoista”. Toikko ja Rantanen (2009, 125) muotoilevat edellisen uudelleen: ”käytäntö on totuuden ainoa kriteeri”. Opinnäytetyön työelämään valmentautumisen arviointilomakkeet ovat hyödynnettävissä muissakin Keskuspuiston ammattiopiston valmentava 2 -ryhmissä sekä osalla opiskelijoista perustutkintopuolella. Toikko & Rantanen (2009, 125) mainitsevat tiedon siirrettävyyden. Uudet lomakkeet ovatkin siirrettävissä muihin vastaaviin koulutusryhmiin Suomen koulutusjärjestelmässä

Yrjö Engeström (2002, 156) toteaa, että ”kehittävän työntutkimuksen tekijöitä kiinnostaa kehityksen, tulevien muutosten ymmärtäminen ja hallinta”. Tulosten yleistettävyyttä pidetään hyvin käytännöllisenä kysymyksenä. Tutkimustulokset yleistyvät käytännön toiminnassa ja leviävät toimintajärjestelmässä uusina malleina. (Engeström 2002, 156.)

6.2 Kehittämistyöprosessin arviointi

Opinnäytetyö on työelämälähtöinen kehittämistehtävä ja sen aihe sai alkunsa oman työyhteisön tarpeista. Aihetta suunniteltiin ja rajattiin yhdessä Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikan valmentava 2 -ryhmien kahden ammatillisen erityisopettajan kanssa. Opinnäytetyötä oli mielekästä tehdä, koska kehittämisen tuotokset tulevat valmentava 2 -tiimin käyttöön. Hyväksi käytännöksi muovautuivat tapaamiset Arlan toimipaikassa, jossa esittelin arviointilomakkeiden nykyistä muotoa, ja palautteiden pohjalta työstin niitä eteenpäin. Tiimin työntekijöiden tietotaitoa ja työpanosta olisi voinut hyödyntää enemmän, mutta se olisi vaatinut tiimin kokoontumisen useammin ja työntekijän henkilökohtaisen työpanoksen lisäämistä (amatilliset erityisopettajat, ohjaajat, henkilökohtaiset ohjaajat). Opintovapaani johdosta tarkastelin aihetta kauempaa, mutta alalta oleva työkokemus oli hyödyksi lomakkeita kehittäessä.

Moniammatillinen työskentely toteutui informaation, oppimateriaalisuunnittelijan, äidinkielen ja viestinnän opettajan, järjestelmäasiantuntijan ja kouluttajan jakaessa omaa osaamistaan. Tämä oli kehittämistyön antoisimpia asioita.

Opinnäytetyöprosessin aikana työelämän valmiuksien liittyvät käsitteet ovat tarkentuneet oppilaitoksessa, koska työvalmennuksen on korvannut työelämään valmentautumisen -käsite. Opinnäytetyö on herättänyt keskustelua ja sitä kautta käsitteet ovat yhtenäistyneet työntekijöiden keskuudessa.

Tätä opinnäytetyötä voisi kuvailla alkusysäykseksi kohti parempaa työelämään valmentautumisen arviointia. Opiskelijan itsearviointi, Työntekijä arvioi ja Toiminnanohjaus työelämään valmentautumisessa -arviointilomakkeet ovat tämän kehittämistyön kannalta valmiit, mutta kehittämistyö jatkuu edelleen. Lomakkeita testataan syyslukukaudella 2013. Syyskuussa opiskelijan työelämään valmentautumisen arviointikeskustelussa sain ensimmäisiä palautteita työpaikan edustajalta. Hän piti lomaketta hyvänä, koska sen avulla kattavasti arvioidaan opiskelijaa. Työpaikkaohjaaja totesi kuitenkin, että lomakkeen alussa ei tarvitsisi olla liikennemerkkiä kuvamaassa otsikoita Työelämän pelisäännöt, Työtehtävien suorittaminen ja Vuorovaikutustaidot, jotta lomake olisi virallisemmän näköinen. Palautteen pohjalta liikennemerkkiä kuvaava piirros poistettiin.

Opinnäytetyö ei ole perinteisesti toteutettu. Opinnäytetyö koostuu lyhyestä teoriaosuudesta, kyselytutkimuksesta ja sen analyysistä, arviointilomakkeiden kehittämisestä, selkokielisen verkko-oppimisympäristön luomisesta ja opinnäytetyön alkuprosessin esittelystä artikkelin muodossa. Haasteellisuus työskentelyssä on liittynyt toiminnanohjauksen lähdemateriaaliin. Toiminnanohjauksesta on monia erilaisia määritelmiä, kuten Russell A. Barkleyn kirjasta käy ilmi (2012). Aineistoa on ollut runsaasti saatavilla englanninkielisenä. Itselle ominaisimmalta tuntui Gioian ym. (2000, 2001, 2002) teoria, jota on hyödynnetty Toiminnanohjaus työelämään valmentautumisessa -lomakkeessa. Gioian ym. (2001, 2002) artikkeleissa on esitetty toiminnanohjauksen osavaiheet, ja määritelty ne konkreettisesti ja selkeästi. Gioianilla ym. on mielenkiintoisilta vaikuttavia ja uudempiakin muita lähteitä, mutta ongelmaksi muotoutui lähteiden hankala saanti. Joitakin lähteitä ei saanut edes kaukolainana Pohjoismaista.

Toiminnanohjaus liitetään usein ADHD-käsitteeseen (aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö). Kansainvälistä ADHD-lyhennettä (attention deficit hyperactivity disorder) käytetään tarkkaavaisuuden ja ylivilkkaushäiriöiden yläkäsitteenä (Hiltunen ym. 2008, 150.) Tässä työssä toiminnanohjaus on esitetty pelkistään. Jos kehittämistyön tarkoituksena olisi ollut vain keskittyminen toiminnanohjaukseen työelämään valmentautumisessa, olisi lähestymistapa ollut monimuotoisempi.

Työelämään valmentautumisen arviointilomakkeiston kehittämisprosessi herättää jatkokysymyksiä. Voiko nyt kehitettyä arviointilomakkeiston ideaa hyödyntää työhön ja itsenäiseen elämään valmentava opetus ja ohjaus -koulutuksen muissa opintokokonaisuuksissa? Uuden lomakkeiston pohjalta voinee muokata opiskelijan itsearvioinnin esimerkiksi arkielämäntaitoihin liittyen. Arkielämäntaidot ja itsenäisen asumisen valmiudet ovat valmentava 2 -koulutuksen toinen tärkeä aihealue. Gioian ym. (2002) toiminnanohjauksen teoria herätti kiinnostukseni perehtyä lähdemateriaaleihin laajemmin.

LÄHTEET

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 6.11.1998/811. 8 a § (9.12.1999/1139).

Aspasäätiön www-sivut 2013. Viitattu 26.8.2013. <http://www.aspasaatio.fi>.

Barkley R. A. 2012. Executive Functions: What They Are, How They Work, and Why They Evolved. The Guilford Press.

Brown, T. E. 2006. Executive Functions and Attention Deficit Hyperactivity Disorder: Implications of two conflicting views. *International Journal of Disability, Development and Education*. 53:1.

Engeström, Y. 2004. Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä. Tampere: Vastapaino.

Engeström, Y. 2002. Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita. 3. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Gioia, G. A., Isquith P. K., & Guy, S. C. 2001. Assessment of Executive functions in children with neurological impairment. Teoksessa R. J. Simeonsson & S. L. Rosenthal (toim.) *Psychological and developmental assessment: Children with disabilities and chronic conditions*. New York: Guilford Press.

Gioia, G.A., Isquith, P.K., Guy, S.C., & Kenworthy, L. (2000) Behavior Rating Inventory of Executive Function. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources. *Child Neuropsychology* 2000. 6:3.

Gioia, G.A., Isquith, P.K., Kenworthy, L., & Barton, R.M. 2002. Profiles of Everyday Executive Function in Acquired and Developmental Disorders. *Child Neuropsychology*. 8:2.

Hiltunen, V., Hyytiäinen, M., Lindroos, S. & Matero, M. 2008. Ohjaan ja avustan. Koulunkäyntiavustajan käsikirja. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Hirsjärvi, S. Remes P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. 15.–16. painos.

ICF 2011. Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. Stakes. Jyväskylä: Bookwell Oy. 4. painos.

Keskuspuiston ammattiopiston Verkkoveräjä 2013. Viitattu 8.8.2013. <http://www.peda.net/veraja>

Kuikka, P., Pulliainen V. ja Salo J. 2008. Toiminnanohjauksen kliinisen arvioinnin haasteet. *Psykologia* 4.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630.

Leskelä, L. & Virtanen H. (toim.) 2006. Toisin sanoen. Selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Artikkelissa Selkokielen ABC. Leskelä, L. & Virtanen, H. Jyväskylä: Gummerus Kirja-paino Oy.

Leskelä, L. & Virtanen H. (toim.) 2006. Toisin sanoen. Selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Artikkelissa Selkokieli ja Internet. Älli, S. & Kyyhkynen K. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E-L. 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Näkövammaisten keskusliitto. Viitattu 29.5.2013. <http://www.nkl.fi>

Närhi V. 2002. Oppimisvaikeuksien erityislehti. Tarkkaavaisuushäiriöinen lapsi kouluuokassa - toiminnanohjauksen ongelmat ja niiden tukeminen: Johdanto raportteihin tukitoimista. 4/2002. NMI-Bulletin. Viitattu 3.5.2013. http://www.nmi.fi/nmi-bulletin/bulletin-pdf/bulletin_4_2002.pdf

Opetusministeriö 2004: Taide tarjolle, kulttuuri kaikille. Vammaiset ja kulttuuri -toimikunnan ehdotus toimenpideohjelmaksi. Opetusministeriön julkaisuja 2004:29. Viitattu 1.8.2013. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_183_opm29.pdf?lang=fi

Oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma, Keskuspuiston ammattioppilaitos 2010. Valmentava 2. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus, TYVA 40–120 ov.

Papunetin www-sivut 2013. Viitattu 1.8.2013. <http://papunet.net>

Seppälä, H. & Sundin, M. 2011. TOIMI. Menetelmä psykososiaalisen toimintakyvyn kuvaamiseen. Kouvola: Solver palvelut Oy.

Talentia Uusimaa ry:n www-sivut 2013. Viitattu 1.10.2013. <http://www.talentia.fi>.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. 2. painos.

VATES-säätiön www-sivut. Viitattu 25.8.201. <http://www.vates.fi/etusivu>.

VAVA Vaikeavammaisten yhteiskunnallisen tasa-arvon ja osallisuuden kehittämisen www-sivut 2013. Viitattu 25.8.2013. <http://wanda.uef.fi/tkk/projektit/vava2/index.php>

Virtanen, H. 2009. Selkokielen käsikirja. Tampere: Esa Print Oy.

World Health Organization 1973. The prevention of blindness. Technical report series. No: 518. Geneva.

Kysely Valmentava 2 TYVAN työelämävalmiuksien ja työelämään valmentautumisen arvioijille

1. Työnimikkeeni Keskuspuiston ammattiopistossa

- Opettaja
- Kouluttaja
- Ohjaaja
- Muu, mikä

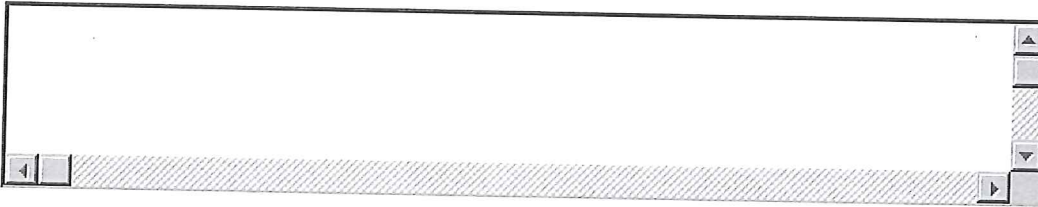
2. Mitä opiskelijan työvalmennusjakson arviointiin kuuluu ryhmässänne? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

- Opiskelija arvioi itseään
- Työpaikkaohjaaja arvioi opiskelijaa
- Keskuspuiston ammattiopiston työntekijä arvioi opiskelijaa
- Keskuspuiston ammattiopiston työvalmentaja arvioi opiskelijaa

3. Onko käytössänne jokin seuraavista Keskuspuiston ammattiopiston TYVA-koulutuksen arviointilomakkeista? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Opiskelijan sosiaalisten taitojen arviointi (täyteään koulussa syyslukukaudella ennen työharjoitteluun menoa)
- Opiskelijan työharjoittelun arviointi, sosiaaliset taidot (työnantaja tai työpaikkaohjaaja täyttää)
- Opiskelijan työharjoittelun arviointi, sosiaaliset taidot (opiskelija täyttää ohjaajan tuella)
- Työssäoppimisen arviointi- ja palautekeskustelun pohjalomake
- Työtoiminnan seuranta
- Muu, mikä

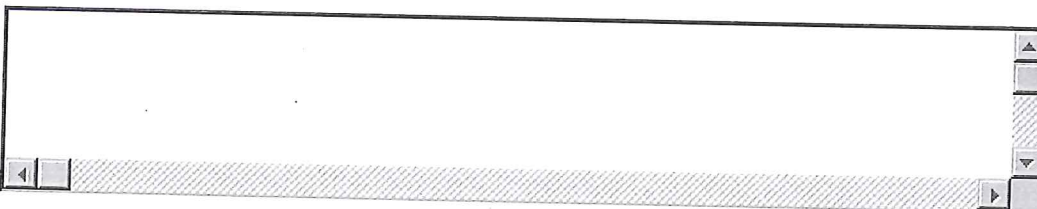
4. Miten Keskuspuiston ammattiopiston työvalmennusjakson arviointilomakkeita voisi kehittää?

5. Käytättekö Koulusta työhön, VALMENTAVA II, Vaikeavammaisten yhteiskunnallisen integroitumisen kehittäminen (VAVA) -materiaalia? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Työharjoittelun arviointi
- Työpaikan lähiohjaajan arviointi
- Työtaitojen kuvaus ennen työharjoittelua
- Henkilökohtaiset ominaisuudet työtehtävien suorittamisessa
- Mitä olen oppinut?
- Muu, mikä

6. Mitkä asiat VAVA-hankkeen materiaalissa toimivat hyvin ja mitkä huonosti?

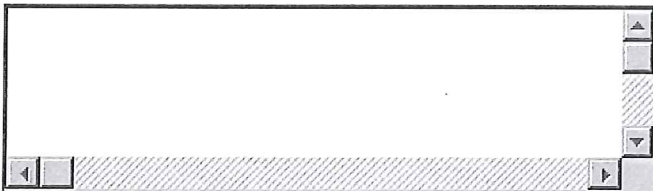

7. Mitä muita arviointimenetelmiä käytät työvalmennusjakson arvioinnissa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

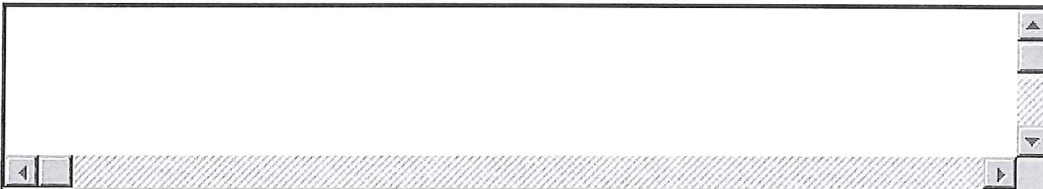
- AAPEP-arviointiasteikko

- ASTA - asumisen toimintojen arviointiväline
- TOIMI - menetelmä psykososiaalisen toimintakyvyn kuvaamiseen
- TTAP-menetelmä
- Itse kehittelemät lomakkeet
- Muu, mikä

8. Mikä muissa arviointimenetelmissä mielestäsi toimii hyvin ja mikä huonosti? Tarkoitetaan 7. kysymyksen listaa.

A large, empty rectangular text box with a thin black border. It has a shaded horizontal bar at the bottom and a vertical bar on the right side, both containing small square navigation buttons (up, down, left, right arrows).

9. Lopuksi voit kirjoittaa muita huomioitasi liittyen työelämävalmiuksien ja työelämään valmentautumisen arviointia.

A large, empty rectangular text box with a thin black border. It has a shaded horizontal bar at the bottom and a vertical bar on the right side, both containing small square navigation buttons (up, down, left, right arrows).

10. Kiitos vastauksestasi. Kyselyyn vastasit anonymisti. Kirjoittamalla nimesi ja sähköpostiosoitteesi osallistut kaikkien yhteystietonsa jättäneiden kesken kahden elokuvalipun arvontaan.

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti

Valmentava 2, Työelämävalmiudet ja työelämään valmentautuminen (ops)

OPISKELIJAN ITSEARVIOINTI

Nimeni on _____

Työskentelin paikassa nimellä _____

Tämä oli _____ (kuinka mones) työelämään valmentautumisen jaksoni.

Tavoitteeni työelämään valmentautumisen jaksolle olivat _____

Työtehtäviäni olivat _____

Aloitin työt kello _____ Lopetin työt kello _____

Työskentelin _____ tuntia päivässä.

Minua ohjasi työpaikalla _____

- Minulla oli henkilökohtainen ohjaaja mukana
 ei ollut henkilökohtaista ohjaajaa mukana

Tarvitsemani apuvälineet ovat _____

Liikun kävellen julkisilla kulkuvälineillä taksilla

Jotenkin muuten, miten? _____

**Kohti onnistunutta
työelämään valmentautumista**

Valitse oikea vaihtoehto.

TYÖELÄMÄN PELISÄÄNNÖT

- Saavun itsenäisesti ja ajallaan työpaikalle.
 Myöhästyn joskus.
 Tulen työpaikalle toisen henkilön tukemana.
- Minulla on siisti ja puhtas työasu.
 Minua pitää joskus muistuttaa peseytymisestä, oikeanlaisesta pukeutumisesta ja puhtaasta vaateuksesta.
 Tarvitsen ohjausta peseytymisessä, oikeanlaisessa pukeutumisessa ja puhtaassa vaateuksessa.
- Noudatan työaikoja.
 Minua pitää muistuttaa taukojen pitämisestä ja tauon jälkeen töihin palaamisesta.
 Tarvitsen muistutusta työn aloittamisesta, taukojen pitämisestä ja tauon jälkeen töihin palaamisesta.
- Käyttäydyn hyvin työpaikalla.
 Minua pitää joskus muistuttaa hyvistä käytöstavoista työpaikalla.
 Minua pitää usein muistuttaa hyvistä käytöstavoista työpaikalla.

Muita huomioitani työelämän pelisäännöistä:

TYÖTEHTÄVIEN SUORITTAMINEN

- Työskentelen itsenäisesti.
 Tarvitsen joskus ohjausta työtehtävien suorittamisessa.
 Tarvitsen ohjausta koko työskentelyn ajan.
- Teen työtehtävät mielelläni, vaikka ne eivät ole aina mukavia.
 Työtehtävät keskeytyvät ajoittain, jos ne eivät ole mukavia.
 Teen vain mukavia tehtäviä ja kiellädydyn niistä tehtävistä, joista en pidä.
- Keskityn hyvin työtehtäviini.
 Joskus työtehtäväni keskeytyvät.
 Tarvitsen muistutusta työtehtäviini keskittymisestä.
- Olan vastuun työtehtävistäni.
 Olan useimmiten vastuun työtehtävistäni.
 Vastuu töiden valmistumisesta on ohjaajalla.
- Osaan käyttää ja hyödyntää apuvälineitä työssä.
 Harjoittelen työskentelyä apuvälineiden kanssa.
 Tarvitsen lisää ohjausta apuvälineiden käytössä.
- Hallitsen omat työtehtävät.
 Tarvitsen joskus ohjausta työtehtävien aikana.
 Tarvitsen henkilökohtaista ohjausta koko työskentelyn ajan. Tarvitsen työskentelyssä myös paljon taukoja.

Muita huomioitani työtehtävien suorittamisesta:

VUOROVAIKUTUS

- Kysyn neuvoa tarvittaessa.
 Muistan joskus kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.
 En muista kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.
- Keskustelen muiden ihmisten kanssa työpaikalla. Otan muut ihmiset huomioon.
 Keskustelen joskus muiden ihmisten kanssa työpaikalla. Minun pitää vielä harjoitella ottamaan muut huomioon.
 En osaa keskustella muiden ihmisten kanssa työpaikalla. Tarvitsen harjoitusta muiden huomioon ottamisessa.

Muita huomioitani vuorovaikutustaidoista:

YHTEENVETO

13. Miten mielestäni onnistuin työelämään valmentautumisen jaksolla?

14. Mitkä asiat sujuvat minulla hyvin?

15. Mitä asioita minun pitää vielä harjoitella?

Valmentava 2, Työelämävalmiudet ja työelämään valmentautuminen (ops)

OPISKELIJAN ITSEARVIOINTI

Nimeni on

Työskentelin paikassa nimellä

Kuinka mones työelämään valmentautumisen jakso tämä oli?

Tavoitteeni työelämään valmentautumisen jaksolle olivat

Työtehtäviäni olivat

Aloitin työt kello

Lopelin työt kello

Kuinka monta tuntia työskentelin päivässä?

Minua ohjasi työpaikalla

Minulla oli henkilökohtainen ohjaaja mukana a) kyllä, b) ei
Vastaukseni on

Tarvitsemani apuvälineet ovat

Liikun a) kävellen, b) julkisilla kulkuvälineillä, c) taksilla, d) Jotenkin muuten, miten?
Vastaukseni on

Vallitse oikea vaihtoehto.

TYÖELÄMÄN PELISÄÄNNÖT

- Saavun itsenäisesti ja ajallaan työpaikalle.
 - Myöhästyn joskus.
 - Tulen työpaikalle toisen henkilön tukemana.

Vastaukseni on
- Minulla on siisti ja puhdas työasu.
 - Minua pitää joskus muistuttaa peseytymisestä, oikeanlaisesta pukeutumisesta ja puhtaasta vaatetuksesta.
 - Tarvitsen ohjausta peseytymisessä, oikeanlaisessa pukeutumisessa ja puhtaassa vaatetuksessa.

Vastaukseni on
- Noudatan työaikoja.
 - Minua pitää muistuttaa taukojen pitämisestä ja tauon jälkeen töihin palaamisesta.
 - Tarvitsen muistutusta työn aloittamisesta, taukojen pitämisestä ja tauon jälkeen töihin palaamisesta.

Vastaukseni on
- Käyttäydyn hyvin työpaikalla.
 - Minua pitää joskus muistuttaa hyvistä käytöstavoista työpaikalla.
 - Minua pitää usein muistuttaa hyvistä käytöstavoista työpaikalla.

Vastaukseni on

Muita huomioitani työelämän pelisäännöistä:

TYÖTEHTÄVIEN SUORITTAMINEN

- Työskentelen itsenäisesti.
 - Tarvitsen joskus ohjausta työtehtävien suorittamisessa.
 - Tarvitsen ohjausta koko työskentelyn ajan.

Vastaukseni on
- Teen työtehtävät mielelläni, vaikka ne eivät ole aina mukavia.
 - Työtehtävät keskeytyvät ajoittain, jos ne eivät ole mukavia.
 - Teen vain mukavia tehtäviä ja kieltäydyn niistä tehtävistä, joista en pidä.

Vastaukseni on
- Keskityn hyvin työtehtäviini.
 - Joskus työtehtäviäni keskeytyvät.
 - Tarvitsen muistutusta työtehtäviin keskittymisestä.

Vastaukseni on
- Otan vastuun työtehtävistäni.
 - Otan useimmiten vastuun työtehtävistäni.
 - Vastuu töiden valmistumisesta on ohjaajalla.

Vastaukseni on
- Osaan käyttää ja hyödyntää apuvälineitä työssä.
 - Harjoittelen työskentelyä apuvälineiden kanssa.
 - Tarvitsen lisää ohjausta apuvälineiden käytössä.

Vastaukseni on
- Hallitsen omat työtehtävät.
 - Tarvitsen joskus ohjausta työtehtävien aikana.
 - Tarvitsen henkilökohtaista ohjausta koko työskentelyn ajan. Tarvitsen työskentelyssä myös paljon taukoja.

Vastaukseni on

Muita huomioitani työtehtävien suorittamisesta:

VUOROVAIKUTUS

- Kysyn neuvoa tarvittaessa.
 - Muistan joskus kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.
 - En muista kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.

Vastaukseni on
- Keskustelen muiden ihmisten kanssa työpaikalla. Otan muut ihmiset huomioon.
 - Keskustelen joskus muiden ihmisten kanssa työpaikalla. Minun pitää vielä harjoitella ottamaan muut huomioon.
 - En osaa keskustella muiden ihmisten kanssa työpaikalla. Tarvitsen harjoitusta muiden huomioon ottamisessa.

Vastaukseni on

Muita huomioitani vuorovaikutustaidoista:

YHTEENVETO

13. Miten mielestäni onnistuin työelämään valmentautumisen jaksolla?

14. Mitkä asiat sujuvat minulta hyvin?

15. Mitä asioita minun pitää vielä harjoitella?

Päivämäärä

Opiskelijan allekirjoitus

TYÖNTEKIJÄ ARVIO

Opiskelijan nimi _____

Työpaikka _____ Työaika _____

Tämä oli _____ (kuinka mones) työelämään valmentautumisen jakso.

 Henkilökohtainen ohjaaja mukana ei mukana

Työtehtävät _____

 Työpäiväkirja tehty ei tehty

Oppilaitoksen ohjaukseen _____

Toimintakyvyn kuvaus lyhyesti _____

Työelämään valmentautumisen tavoitteet lyhyesti

TYÖYMPÄRISTÖ Työympäristö-osio ICF-luokitusta soveltaen

 Aistiloiminnot (näkö ja kuulo) _____
 (mainitse työelämään valmentautumiseen oleellisesti liittyvät)

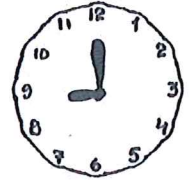
Liikkumisen välineet ja tekniikat työpaikalla sekä liikenteessä (listaa) _____

Kommunikoinnin välineet ja tekniikat työpaikalla (listaa) _____

 Apukysymyksiä: Mitä apuvälineitä opiskelija käyttää? Suostuuko käyttämään?
 Miten käyttö sujuu? _____

TYÖELÄMÄN PELISÄÄNNÖT

Rastita oikea vaihtoehto. Kokonaisuuden lopussa tilaa vapamuotoiselle vastaukselle.

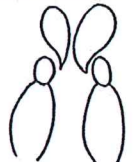
- Saapuu itsenäisesti ja ajallaan työpaikalle.
 Myöhästyy joskus.
 Tulee työpaikalle toisen henkilön tukemana.
- Siisti ja puhdas työasu sekä kengät.
 Pitää joskus muistuttaa peseytymisestä, oikeanlaisesta ja puhtaasta vaatetuksesta.
 Tarvitsee ohjausta peseytymisessä sekä oikeanlaisesta ja puhtaassa vaatetuksessa.
- Noudattaa työaikoja.
 Pitää muistuttaa taukojen pitämisestä ja tauon jälkeen töihin palaamisesta.
 Tarvitsee ohjausta työn aloittamisessa, taukojen pitämisessä ja tauon jälkeen töihin palaamisessa.
- Käyttäytyy hyvin työpaikalla.
 Pitää joskus muistuttaa hyvistä käytöstavoista työpaikalla.
 Pitää usein muistuttaa hyvistä käytöstavoista työpaikalla.

Muita huomioita työelämän pelisäännöistä:

TYÖTEHTÄVIEN SUORITTAMINEN

- Työskentelee itsenäisesti.
 Tarvitsee joskus ohjausta työtehtävien suorittamisessa.
 Tarvitsee koko ajan ohjausta.
- Tekee työtehtävät mielellään, vaikka ne eivät ole aina mukavia.
 Työtehtävät keskeytyvät ajoittain, jos ne eivät ole mukavia.
 Tekee vain mukavia tehtäviä ja kieltäytyy niistä tehtävistä, joista ei pidä.
- Keskittyy hyvin työtehtäviin.
 Keskittymiskyky herpaantuu joskus.
 Tarvitsee jatkuvasti muistutusta työtehtäviin keskittymisestä.
- Oottaa vastuun työtehtävistä.
 Oottaa useimmiten vastuun työtehtävistä.
 Vastuu töiden valmistumisesta on ohjaajalla.
- Osaa käyttää ja hyödyntää apuvälineitä työssä.
 Harjoittelee työskentelemistä apuvälineiden kanssa.
 Tarvitsee lisää ohjausta apuvälineiden käytössä.
- Hallitsee omat työtehtävät ja on motivoitunut.
 Tarvitsee ajoittain ohjausta.
 Tarvitsee henkilökohtaista ohjausta koko työskentelyn ajan. Tarvitsee myös paljon taukoja.

Muita huomioita työtehtävien suorittamisesta:

VUOROVAIKUTUSTAITOT

- Kysyy neuvoa tarvittaessa.
 Muistaa joskus kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.
 Pitää muistuttaa, että voi kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.
- Toimii luonnollisesti sosiaalisissa tilanteissa. Keskustelee muiden kanssa työpaikalla. Oottaa muut huomioon.
 Keskustelee joskus muiden kanssa työpaikalla. Pitää vielä harjoitella muiden huomioon ottamista.
 Ei keskustele muiden kanssa työpaikalla. Tarvitsee ohjausta ja harjoitusta muiden huomioon ottamisessa.

Muita huomioita vuorovaikutustaidoista:

YHTEENVETO

13. Miten työelämään valmentautumisen jakso onnistui? _____

Toteutuivatko tavoitteet? _____

14. Mitkä asiat sujuivat hyvin? _____

15. Mitä asioita pitää vielä harjoitella? _____

Opiskelijan nimi

Työpaikka

Kuinka mones työelämään valmentautumisen jakso tämä oli?

Työaika

Henkilökohtainen ohjaaja mukana a) kyllä, b) ei
Vastaukseni on

Työtehtävät

Työpäiväkirja a) tehty, b) ei tehty
Vastaukseni on

Oppilaitoksen ohjauksenkäynnit

Toimintakyvyn kuvaus lyhyesti

Työelämään valmentautumisen tavoitteet lyhyesti

TYÖYMPÄRISTÖ Työympäristö-osio ICF-luokitusta soveltaen

Aistitoiminnot (näkö ja kuulo; mainitse työelämään valmentautumiseen oleellisesti liittyvät)

Liikkumisen välineet ja tekniikat työpaikalla sekä liikenteessä (listaa)

Kommunikoinnin välineet ja tekniikat työpaikalla (listaa)

Apukysymyksiä: Mitä apuvälineitä opiskelija käyttää? Suostuuko käyttämään?
Miten käyttö sujuu?

TYÖELÄMÄN PELISÄÄNNÖT

Valitse oikea vaihtoehto. Kokonaisuuden lopussa tilaa vapamuotoiselle vastaukselle.

- Saapuu itsenäisesti ja ajallaan työpaikalle.
 - Myöhästyy joskus.
 - Tulee työpaikalle toisen henkilön tukemana.
 Vastaukseni on
- Siisti ja puhdas työasu sekä kengät.
 - Pitää joskus muistuttaa peseytymisestä, oikeanlaisesta ja puhtaasta vaatuksesta.
 - Tarvitsee ohjausta peseytymisessä sekä oikeanlaisessa ja puhtaassa vaatuksessa.
 Vastaukseni on
- Noudattaa työaikoja.
 - Pitää muistuttaa taukojen pitämisestä ja tauon jälkeen töihin palaamisesta.
 - Tarvitsee ohjausta työn aloittamisessa, taukojen pitämisessä ja tauon jälkeen töihin palaamisessa.
 Vastaukseni on
- Käyttäytyy hyvin työpaikalla.
 - Pitää joskus muistuttaa hyvistä käytöstavoista työpaikalla.
 - Pitää usein muistuttaa hyvistä käytöstavoista työpaikalla.
 Vastaukseni on

Muita huomioita työelämän pelisäännöistä:

TYÖTEHTÄVIEN SUORITTAMINEN

- Työskentelee itsenäisesti.
 - Tarvitsee joskus ohjausta työtehtävien suorittamisessa.
 - Tarvitsee koko ajan ohjausta.
 Vastaukseni on
- Tekee työtehtävät mielellään, vaikka ne eivät ole aina mukavia.
 - Työtehtävät keskeytyvät ajoittain, jos ne eivät ole mukavia.
 - Tekee vain mukavia tehtäviä ja kieltäytyy niistä tehtävistä, joista ei pidä.
 Vastaukseni on
- Keskittyy hyvin työtehtäviin.
 - Keskittymiskyky herpaantuu joskus.
 - Tarvitsee jatkuvasti muistutusta työtehtäviin keskittymisestä.
 Vastaukseni on
- Ottaa vastuun työtehtävistä.
 - Ottaa useimmiten vastuun työtehtävistä.
 - Vastuu töiden valmistumisesta on ohjaajalla.
 Vastaukseni on
- Osoo käyttöä ja hyödyntää apuvälineitä työssä.
 - Harjoittelee työskentelemistä apuvälineiden kanssa.
 - Tarvitsee lisää ohjausta apuvälineiden käytössä.
 Vastaukseni on
- Hallitsee omat työtehtävät ja on motivoitunut.
 - Tarvitsee ajoittain ohjausta.
 - Tarvitsee henkilökohtaista ohjausta koko työskentelyn ajan. Tarvitsee myös paljon taukoja.
 Vastaukseni on

Muita huomioita työtehtävien suorittamisesta

VUOROVAIKUTUSTAITOT

- Kysyy neuvoa tarvittaessa.
 - Muistuttaa joskus kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.
 - Pitää muistuttaa, että voi kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.
 Vastaukseni on
- Toimii luonnollisesti sosiaalisissa tilanteissa. Keskustelee muiden kanssa työpaikalla. Ottaa muut huomioon.
 - Keskustelee joskus muiden kanssa työpaikalla. Pitää vielä harjoitella muiden huomioon ottamista.
 - Ei keskustele muiden kanssa työpaikalla. Tarvitsee ohjausta ja harjoitusta muiden huomioon ottamisessa.
 Vastaukseni on

Muita huomioita vuorovaikutustaidoista

YHTEENVETO

13. Miten työelämään valmentautumisen jakso onnistui?

Toteutuivatko tavoitteet?

14. Mitkä asiat sujuivat hyvin?

15. Mitä asioita pitää vielä harjoitella?

Päivämäärä

Työntekijä

Valmentava 2, Työelämävalmiudet ja työelämään valmentautuminen (ops), Toiminnanohjaus

Opiskelijan nimi

Työpaikka

Työaika

Arviointiasteikko:	ICF-luokitusta mukaillen
0 Ei ongelmaa	(ei lainkaan, ei havaittavissa, olematon)
1 Lievä ongelma	(vähäinen, matala)
2 Kohtalainen ongelma	(keskimääräinen, melko)
3 Vaikea ongelma	(korkea, erittäin suuri)
4 Ehdoton ongelma	(suurin mahdollinen, täysin, totaalinen)

1. Työtehtävän aloittaminen

Aloittaa työtehtävän.

Millaista tukea tarvitsee?

2. Työtehtävien tekeminen

Suorittaa tehtävät. Keskittynyt. Pitkäjänteinen. Tarpeen vaatiessa lopettaa tehtävän kesken. Ei ole mielijohteiden vietävissä.

Millaista tukea tarvitsee?

3. Työtehtävästä toiseen siirtyminen

Siirtyy joustavasti työtehtävästä toiseen. Pitää tauot ajallaan ja palaa töihin.

Millaista tukea tarvitsee?

4. Työtehtävien suunnittelu

Kykenee asettamaan työelämään valmentautumisen jaksolle realistiset tavoitteet. Suunnittelee työtehtäviä ja niiden suorittamisjärjestystä. Kantaa vastuun töiden valmistumisesta. Noudattaa ohjeita.

Millaista tukea tarvitsee?

5. Järjestelmällinen työskentely

Toimii järjestelmällisesti. Jäsentää tehtäviä ja tilanteita. Noudattaa ohjeita. Työskentelynopeus hyvä.

Millaista tukea tarvitsee?

6. Itsearviointi

Arvioi työn tulosta ja omaa toimintaansa. Arvioi työn tulosta myös tavoitteisiin nähden.

Millaista tukea tarvitsee?

7. Tunteet

Säätölee omia reaktioitaan. Ottaa palautteen vastaan. Motivoitunut. Sosiaalinen. Käyttäytyy hyvin.

Millaista tukea tarvitsee?

8. Muisti

Pitää työtehtävään liittyvän informaation mielessä.

Millaista tukea tarvitsee?

Toiminnanohjaus Gioiata, Isquithia & Guyta (2001) mukaillen

Päivämäärä

Työntekijä

ARTIKKELI

Nimeni on Marjo Wredfors ja olen toista vuotta Talentia Uusimaa ry:n hallituksen varajäsenenä. Yksi missioistani on tuoda tunnetuksi kuntoutuksen ohjaaja (AMK) - tutkintonimikettä. Olen ollut lasten syntymien myötä useamman vuoden kotona ja ajattelin "matalan laskun" takaisin työelämään tapahtuvan jatko-opintojen kautta. Kuntoutuksen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintoni ovat opinnäytetyövaiheessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakouluille antaman ohjeistuksen mukaan ammattikorkeakoulu voi antaa ylempiä tutkintoja vain niihin tutkintonimikkeisiin, joihin sillä on tutkinnonanto-oikeus ammattikorkeakoulun perustutkintotasolla. Tästä johtuen en ollut hakukelpoinen pääkaupunkiseudun ammattikorkeakouluihin, koska niissä ei voi opiskella kuntoutuksen ohjaajaksi (AMK), vaikka ne tarjoavaisikin kuntoutuksen ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Onneksi Satakunnan ammattikorkeakoulu toteuttaa ko. koulutuksen yhteistyössä Turun ammattikorkeakoulun kanssa, joten joka toinen kuukausi keskimäärin kaksi lähiopetuspäivää on ollut Turussa ja joka toinen kaksi päivää Porissa 1½ vuoden aikana.

Omaa ammattitaitoa olen päässyt syventämään tehtäviä suorittaessani, koska ne pääsääntöisesti on voinut yhdistää omaan ammattialaan, osaamiseen ja kiinnostuksen kohteisiin. Kuntoutuksen kentästä olen saanut monipuolisen kuvan, kun opiskelukaivereina on ollut mm. fysioterapeutteja, toimintaterapeutteja ja sairaanhoitajia. Kotiäitinä on suorastaan luxusta ollut niinkin arkinen asia kuin syödä jonkun muun äidin tekemää ruokaa lähipäivillä ja kaikessa rauhassa. Ja samalla on voinut jutella samanhenkisten ihmisen kanssa alaan liittyvistä asioista ja vähän muustakin.

Työstän parhaillaan opinnäytetyötäni eli työelämän kehittämistehtävää. Opinnäytetyön menetelmänä käytetään Yrjö Engeströmin kehittävän työntutkimuksen ekspanssiivisen oppimisen sykliä. Työpaikkani sijaitsee Espoon Leppävaarassa, Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikassa, joka tarjoaa mm. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa ja kuntouttavaa opetus ja ohjaus -koulutusta (Valmentava 2 TYVA). Opinnäytetyön tarkoitus on kehittää TYVA-tiimin (moni-näkövammaiset) kanssa työvalmennuksen arviointilomakkeita sisältäen sekä opiskelijoille että

työntekijöille suunnatun version. Arviointilomakkeet liitetään Keskuspuiston ammattiopiston Verkkoeräjä-oppimisympäristöön, josta ne ovat saavutettavissa esteettömästi myös näköön liittyvillä apuvälineillä.

Webropol-kyselylomakkeella selvitettiin Keskuspuiston ammattiopiston Valmentava 2 TYVA -työntekijöiden mielipiteitä. Tutkimuskysymykset ovat: Minkälaisia työvalmennusjakson arviointikeinoja ammattiopiston työntekijöillä on käytössä? Millaisia muutosehdotuksia työntekijät esittävät? Teoreettinen lähtökohta lomakkeisiin on opiskelijoiden versiossa toiminnanohjaus mukailleen Thomas E. Brownia ja Russell A. Barkleyta. Työntekijöiden versiossa taustana on ICF. Maailman terveysjärjestö WHO on kehittänyt ICF-luokituksen (International Classification of Functioning, Disability and Health) eli toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälisen luokituksen.